

L'ús del llenguatge groller a la televisió i la seva incidència en els valors ètics de la cultura catalana.

Maria Rosa Buxarrais

Amèlia Tey

Marta Burguet

Fernanda Duprat

GREM (Grup de Recerca en Educació Moral)

Departament de Teoria i Història de l'Educació

Universitat de Barcelona

ÍNDEX

<u>Justificació</u>	3
<u>I.- INTRODUCCIÓ</u>	4
<u>II.- MARC TEÒRIC</u>	9
2.1. Què entenem per llenguatge groller?	9
2.2. El llenguatge televisiu i l'aprenentatge vicari	13
2.3. Llenguatge groller: un indicador ètic de la societat	14
2.4. Educar una ciutadania crítica amb els mitjans	16
<u>III.- METODOLOGIA DE LA RECERCA</u>	21
3.1. Mostra de la recerca	21
3.1.1.- <i>Professionals de la comunicació</i>	21
3.1.2.- <i>Percepció de les famílies</i>	22
3.1.3.- <i>Anàlisi del contingut dels programes</i>	25
3.2. Sistema de categories	27
<u>IV.- RESULTATS DE LA RECERCA</u>	28
4.1. Professionals de la comunicació	28
4.2.- Percepció de les famílies	35
4.2.1 <i>Resultats de la recerca derivats del tractament de dades amb SPSS</i>	35
4.2.2 <i>Resultats de la recerca derivats del tractament de dades amb el programa Atlas-Ti</i>	48
4.3. Anàlisi del contingut dels programes	68
4.3.1 <i>Definició de categories</i>	68
4.3.2 <i>Graella d'observació</i>	69
<u>V.- CONCLUSIONS</u>	79
<u>VI.- REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES</u>	86
<u>VII.- ANNEXES</u>	87
<u>VIII .- INDEX GRÀFICS</u>	121

Justificació

A les pàgines següents desenvolupem l'informe de la recerca sobre "*L'ús del llenguatge groller a la televisió i la seva incidència en els valors ètics de la cultura catalana.*" que ha dut a terme un equip de professors del GREM (Grup de Recerca en Educació Moral de la Universitat de Barcelona) sota la direcció de Maria Rosa Buxarrais, del Departament de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat de Barcelona.

El treball s'ha realitzat durant el curs 2007-2008 gràcies al Conveni de col·laboració entre la Universitat de Barcelona i el Consell de l'Audiovisual de Catalunya per a l'elaboració d'una recerca en l'àmbit dels valors ètics, és a dir, per investigar fins a quin punt la utilització del llenguatge groller a la televisió pot modificar el nivell cultural de la societat catalana i incidir en els seus valors ètics.

El tema objecte d'estudi, "El llenguatge groller", es podria considerar part d'un tema més general: la televisió de qualitat, que com sabem tots ha estat un dels temes en què s'ha generat més debat entre els diferents actors i sectors interessats. Tot i que som conscients de la importància de la temàtica a estudiar, per suggeriment del CAC, hem detectat una manca d'estudis sobre aquesta qüestió específica.

Els objectius de la recerca han estat:

1. Fer un diagnòstic sobre l'ús del llenguatge groller en una mostra de programes de la televisió catalana i d'altres cadenes d'àmbit estatal,
2. constatar si els professionals de la comunicació són o no conscients del tipus de llenguatge que s'empren en els seus programes,
3. copsar la percepció de les famílies envers la utilització d'aquest tipus de llenguatge per part dels seus fills i filles,
4. comprovar si hi ha una relació explícita entre l'ús del llenguatge groller en la televisió i els valors ètics que s'hi promouen.

L'informe consta de 4 parts, a més d'una introducció, referències bibliogràfiques i annexos. Cada part aborda una dimensió particular de la recerca, però com passa amb totes les recerques, hi pot haver qüestions redundants que s'han intentat reduir al mínim.

La metodologia utilitzada ha permès una triangulació de les dades; per tant, contrastar el que diuen els pares, el que es transmet mitjançant la televisió i el que pretenen els professionals de la comunicació en la producció de determinats programes.

Agraïm la col·laboració de les famílies, dels professionals de la comunicació i de les nostres interlocutores del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, que ens han aportat la major part de fonts d'on extreure les dades.

I. INTRODUCCIÓ

Actualment ningú dubta que la televisió és un dels descobriments del segle XX que ha tingut una major repercussió en les interaccions socials d'arreu. Ha canviat costums i hàbits, ha facilitat transaccions, ha proveït d'educació, ha creat i destruït personatges, ha universalitzat i globalitzat. Per tant, la televisió no és només un instrument tècnic, és un objecte social i, com a tal, és construït pels subjectes i dóna peu a diferents representacions.

Es considera que la televisió té una influència gairebé omnipotent, encara que hi hagi poques investigacions que ho demostrin de forma significativa. La multiplicada temptativa per demostrar els anomenats "efectes de la televisió" poden comptar-se per fracassos. Malgrat tot, la idea que la televisió té una gran influència sobre les persones i en modela els comportaments, llenguatges i valors, no deixa de ser demostrat.

Tanmateix, i sense ànim de ser apocalíptics, som conscients del gran poder que té i socialment la responsabilitzem de gestar molts dels mals actuals: generadora de violència, provocadora de la pèrdua d'identitats, de l'atròfia intel·lectual de les generacions futures, entre d'altres. Però hem de remuntar-nos als orígens de la televisió per tal de veure que la seva finalitat principal, en un inici, no era generar missatges sinó transmetre'ls. Per tant, la televisió es feia servir per transmetre qualsevol tipus de contingut, independentment del llenguatge que utilitzava.

D'altra banda, considerem important recordar que, malgrat que en un inici la televisió va tenir un ús restringit –poques persones la veien– amb el temps aquest ús s'ha anat estenent i ha augmentat exponencialment la quantitat de llars amb televisió. A partir d'aquest fet, s'inicia la seva gran transformació i, progressivament, se li afegeixen més funcions a la inicial: la transmissió d'informació. Ens referim a les funcions educatives, informatives, recreatives, crítiques, culturals, entre d'altres. Aquesta sobrecàrrega de responsabilitats ha comportat que se li atribueixin moltes de les disfuncions socials actuals. Segons el nostre parer, les causes d'aquest fet són molt variades ja que en una societat com la nostra, tan

canviant i complexa, difícilment podem atribuir l'origen de quelcom únicament a un element, per la qual cosa ens sembla molt agosarat atribuir-ne la “culpa” o la “responsabilitat” exclusiva a la televisió, però la influència de la televisió en la societat s'amplifica quan es tracta de l'audiència juvenil o infantil.

Si més no, l'augment qualitatiu de la ignorància cultural, la disminució del nombre de llibres que llegeix la gent cada any, l'augment dels nivells de violència, les manifestacions del mal entès patriotisme, fins i tot, el “mal parlar” de les persones o l'ús incorrecte de la llengua n'esdevenen efectes a analitzar.

Ara bé, tot i que dubtem de la finalitat formativa de la televisió –perquè, com apuntaven, aquesta no ha estat dissenyada per a aquesta tasca–, sí que creiem que cal considerar el llenguatge que empra, ja que tant la seva forma com el seu contingut són percebuts com a models per alguns dels telespectadors. És a dir, les formes de parlar que es fan servir a la televisió són imitades per molts telespectadors en la seva vida quotidiana i, per tant, també són models dels valors que es transmeten.

En la nostra societat tots els sectors es relacionen i les accions d'uns repercuteixen als altres. Si equiparem la societat a un organisme viu, en el qual el benestar dels seus òrgans influeix en gran mesura en el seu funcionament, podem extrapolar que quan alguna cosa falla, i l'afecta negativament, el tot ho pateix igual que les parts. Per tant, i continuant amb el símil, podem pensar que l'ús d'un llenguatge groller al carrer pot ser una conseqüència, o no, del llenguatge groller televisiu que, darrerament, està proliferant a marxes forçades.

En aquesta mateixa línia, hem de ser conscients que el sistema televisiu de cada país és un reflex del seu context històric, polític, social, econòmic i cultural (Gerbner, 1958, 1969, citat per Bryant y Zillman, 1996). Hawkins i Pingree (1982) parlen d'“aculturació de sistemes de valors” quan fan referència al fet que des de la nostra infància aprenem de la televisió, gràcies a “llicons” repetitives, valors, ideologies i perspectives. D'aquesta

manera, la televisió ha esdevingut un entorn simbòlic comú d'interacció amb la majoria d'activitats que pensem i fem. L'exploració de la seva dinàmica pot ajudar-nos a desenvolupar i a comprendre les forces de cohesió social, de dependència cultural i de resistència al canvi, com també la necessitat de desenvolupar alternatives i graus d'independència essencials per conduir-se i autogovernar-se en l'era televisiva (Bryant i Zillman, 1996, 60).

Les persones som éssers eminentment socials, i és cert que no ens relacionem únicament a partir del llenguatge oral i/o escrit, sinó que el llenguatge gestual i/o visual és tant o més important per copsar el sentit del missatge del nostre interlocutor. Malgrat això, el llenguatge –parlat o escrit– ens arriba de manera molt directa i, o bé afavoreix el desig de continuar comunicant-nos amb el nostre interlocutor, o bé en dificulta la relació.

Per completar la nostra perspectiva d'anàlisi a l'hora de tractar aquesta temàtica, voldríem destacar, a més, que s'estableixen, al llarg de la història de la filosofia, connexions teòriques entre el llenguatge i la dimensió ètica de la persona. La paraula, exclusiva de l'ésser humà, transcendeix el nivell de comunicació de necessitats naturals i assoleix la seva específica peculiaritat quan possibilita i anomena estimacions morals i ètiques. Estaríem d'acord amb la perspectiva sobre "l'ètica del llenguatge", és a dir, una proposta que vol posar de manifest que l'ús pragmàtic del llenguatge – en el nostre cas, el llenguatge televisiu– comporta una dimensió ètica que no pot ser ignorada.

Dins de l'ètica del llenguatge hi ha dues propostes molt interessants que ens poden oferir pautes per fer aquesta anàlisi. Tot i que en aquest text no les desenvoluparem, sí que volem fer-ne esment i plantejar alguna de les seves idees. Es tracta de les teories de l'acció comunicativa d'Habermas i la teoria ètica de Levinas. *"Parlar a algú, fer servir un llenguatge pragmàticament per establir una relació intersubjectiva, pressuposa un doble estrat de la comunicació: el nivell del que es diu i el fet de dir-ho a algú"* (Rojas, 2000). Per a ambdós autors, el llenguatge, abans de ser

concebut com un mirall de la realitat, ha de ser entès a partir de la dimensió interpersonal que necessàriament obre i incorpora. D'aquí que el llenguatge televisiu adquireixi aquesta dimensió ètica de què parlen aquests autors, doncs té molt present quins són els seus destinataris i com ho podran incorporar en la seva forma tant d'interpretar el món com de comunicar-se amb els altres.

II- MARC TEÒRIC

Què entenem per llenguatge groller?

Amb aquesta recerca ens interessa mostrar la relació que s'estableix entre el llenguatge, la televisió i la cultura vigent com a indicador de valors ètics d'una societat, concretament la catalana. És per això que creiem necessari iniciar clarificant el que, per a nosaltres, significa llenguatge "groller".

Sabem que el llenguatge és un producte cultural, un dels resultats de la interacció històrica entre les persones, fins i tot una eina de supervivència. Per tant, és canviant i dinàmic al llarg del temps. Des de la semiòtica es distingeixen tres instàncies: el llenguatge, la llengua i la parla, que ens poden ajudar en la nostra anàlisi. El llenguatge és la instància abstracta, on cristal·litzen i des d'on es defensen les troballes fetes per la persona en segles d'interacció verbal. És la instància sincrònica on es consignen les regles gramaticals i sintàctiques que esdevenen un "haver de ser". En segon terme, la llengua és cadascuna de les particularitats que adquireix el llenguatge segons l'espai físic i cultural on es genera, floreix i estableix, és el territori dels idiomes. I, per últim, la parla és l'apropiació i pràctica concreta que la persona fa d'aquest llenguatge adquirit per l'educació i la convivència amb els seus congèneres, és la instància pragmàtica, diacrònica, és l'ús i abús, i sobretot, l'apropiació de la llengua.

Tot i que els experts constaten que el llenguatge està circumscrit a l'àmbit de l'educació i la parla al dels mitjans de comunicació, és molt difícil separar la simbiosi permanent que mantenen. Per aquesta raó, la televisió no és un espai on s'ensenyi o s'introdueixi aquest "haver de ser" del llenguatge sinó que es converteix en un laboratori on s'observa i s'enregistra la varietat de jocs i transformacions que pateix el llenguatge durant l'acte de parlar. Hauríem d'esbrinar fins a quin punt el llenguatge de la televisió reflexa, com diuen alguns, el que passa a la societat, o bé ho genera. Tanmateix, el llenguatge no està gens desvinculat de l'educació i de l'ètica, perquè el seu

empobriment a la televisió ens preocupa no tant sols com a educadors sinó també com a ciutadanes i ciutadans d'un país.

Definir què és llenguatge groller és força complex. Quan ho intentem ens trobem, com ens passa també amb molts dels conceptes relacionats amb les Ciències Socials i Humanes, amb dificultats derivades de l'ambigüitat del concepte. És una ambigüitat que deriva de les diverses aproximacions a la realitat, és a dir, que depèn de qui és la persona que realitza la definició i quin ús en fa en el seu context. Dit així, no es valora de la mateixa manera una paraula grollera en un grup de persones que tenen 20-30 anys que en un altre grup de 12-20 anys, o bé pels nens i nenes d'edats compreses entre 4 i 12 anys; evidentment, tampoc és el mateix per als més grans de 30. Possiblement, si féssim una enquesta en què persones de diferents edats valoressin si alguns termes són o no són paraules grolleres, en molts casos ens trobaríem valoracions del 0 al 10. És a dir, alguns no considerarien les paraules com llenguatge groller i d'altres s'esgarriarien en sentir-les.

La segona dificultat a la qual fèiem referència està directament relacionada amb les ideologies, creences i conviccions de les persones pel fet que, dins del mateix grup de població –per exemple els adults–, podem observar-ne una gran variabilitat. De fet, fins i tot hi ha qui pot establir-hi una relació amb el nivell d'educació de les persones, i llavors correm el risc d'etiquetar o ser etiquetats ràpidament. Així doncs, els ben educats parlarien millor que els mal educats. Però és un risc molt gran referir-nos a algú en aquests termes perquè, qui estableix quan algú està ben o mal educat? I, què és estar ben o mal educat? Hi ha uns criteris absoluts sobre el tema? O bé és al contrari i, per tant, aquest és un tema totalment relatiu? Deixem aquí el tema perquè ens referim a un debat massa profund per explicar-lo en dues línees, encara que en el decurs del text es podrà percebre la nostra postura segons la qual, ja ho avancem, creiem que existeixen uns criteris i valors mínims que permeten articular coherentment la diversitat de models educatius.

Encara podem afegir un altre element, el factor temps, que es manifesta en l'acceptació de la variabilitat de la definició. Existeix un dinamisme en la valoració de les paraules, que semblen conceptes que són "vius", perquè estan en "interacció" amb la societat del moment. Així doncs, sembla que també podem establir una relació entre les característiques d'una societat i el tipus de llenguatge que s'hi empra.

Una "paraulota", o més ben dit una paraula lletja, és un terme comú per designar les paraules del llenguatge groller; però el que podem situar en el sac de llenguatge groller o no és una convenció cultural i, per tant, no podem deixar de considerar les característiques de la societat en un moment donat.

Sovint les anomenades "paraulotes" no són sinó malaptesa expressiva, anèmia, incapacitat d'expressar-se oralment d'una manera que no sigui fer ús del llenguatge de monosíl·labs, gestos i crits. Molts canals de televisió no tenen ni un codi ètic mínim, malgrat que aparentment existeixin reglaments que difícilment es compleixen i que tenen com a manifestació superlativa la paraula grollera i el gest de mal gust.

El llenguatge groller està relacionat també amb la vulgaritat, 'de maneres poc refinades'. En català antic era "grotler" i probablement prové de l'occità "grolièr" 'ataconador, sabater', que alhora deriva de "grola o grolha" 'sabatot'. Significa gruixut, no fi, no delicat. I apareix, lògicament, contraposat a allò fi, polit i clàssic.

Groller és tot comportament, manifestació o paraula que no correspon a delicadesa, a allò prim, a la cortesia, ni a les bones maneres. Però, tornem a preguntar-nos: què és vulgar? O dit d'una altra manera: qui s'atreveix a dir que tal cosa és grollera o no? És difícil erigir-nos en jutges de quelcom així, quan coneixem exemples de la història que ens fan dubtar d'afirmacions tan categòriques. Vincent Van Gogh, com la resta dels pintors impressionistes, va ser un dels pintors més grollers, ja que l'impressionisme reemplaça les pinzellades suaus, delicades i fines per unes altres gruixudes,

espesses i fortes. Per tant, el que considerem com groller depèn de diversos factors ja enumerats en línies anteriors.

Hem de ser conscients que els mitjans de comunicació han estat un factor essencial en l'evolució del gust i en l'educació estètica de les masses, tant per les seves pròpies creacions i propostes com pels judicis implícits o explícits que són a la base dels seus missatges. El simple fet de presentar com a digne d'atenció un disseny de vestit, una forma de parlar, una manera de comportar-se, implica divulgar un determinat gust. Hi ha paraules grolleres que deixen de ser-ho amb el temps, perquè esdevenen part del patrimoni cultural d'una societat, és a dir, deixen de ser quelcom considerat negatiu i se'ls atribueix en el seu significat un caràcter d'expressió democràtica. Vulgar, del llatí *vulgare*, designa l'acte de donar a conèixer al públic alguna cosa i, per tant, les paraules que incloem dins la categoria de llenguatge groller poden deixar de pertànyer-hi si s'assimilen a la cultura popular i se'n difumina el caràcter negatiu.

Edgar Morin (1966, 69-70, citat a Sánchez Noriega, 1997) assenyala quatre processos en la vulgarització: 1) la simplificació de l'obra original deguda no a necessitats tècniques de canvi de format o de gènere, sinó al consum massiu; 2) el maniqueisme, quan un conflicte dramàtic apareix amb perfils subratllats on lluiten el bé i el mal; 3) l'actualització que introdueix en les obres clàssiques sensibilitats contemporànies i es dissenyen personatges i dramatitzacions al gust actual, i 4) la modernització que trasllada a l'actualitat accions del passat.

La cultura del "mal gust" o *kitsch* (Eco, 1977, 79-151) és un dels principals resultats de l'operació divulgadora que mira de posar a l'abast de tothom les troballes de la cultura intemporal. El que és *kitsch* no només depèn del missatge sinó de l'actitud del consumidor, que pot convertir en fetitxe una obra d'art autèntica en el procés de recepció.

En un article publicat a *La Vanguardia* (04/09/07) en Joan Jiménez, fent referència aquesta qüestió ens comenta que: "*La vulgaridad se ha adueñado de la televisión. El exabrupto, la ordinariez, el mal gusto, la*

palabra malsonante y grosera tiene su espacio en la generalidad de programas que a diario nos inyectan las televisiones tanto públicas como privadas”.

El llenguatge televisiu groller codifica, doncs, posicions particulars, creences i prejudicis, conductes verbals orientades a la rebel·lia, l'absència d'autoritat, el *facilisme*, el diner i el sexe. Sovint, la transgressió verbal apunta a una ideologia que vol transmetre una revolta contra l'autoritat, el que és establert, el que és pautat. Per exemple, Bart Simpson, de la popular sèrie *Els Simpsons*, fa servir un llenguatge groller i simple, l'*antillenguatge*, que es caracteritza per intercanvis curts en què hi manca una càrrega informativa; són diàlegs bàsics, en els quals es donen molts malentesos, superposicions i solapaments, una cerca constant d'imposar-se a l'altre. El nou antiheroi televisiu segueix les seves pròpies normes i es burla, a la seva manera, del sistema.

El llenguatge televisiu i l'aprenentatge vicari

A partir de tot el que s'ha comentat fins ara, se'ns planteja una qüestió: podem, doncs, arribar a identificar alguna característica de la definició de paraules grolleres que puguem compartir, deixant de banda les diferents aproximacions a la realitat, les diferents ideologies, conviccions i la variació deguda al temps?

Des del nostre punt de vista, es donen elements identificadors de la definició que romanen constants. Per introduir-ho ens plantegem que el lector respongui a la següent pregunta: Què és el que ens molesta del llenguatge groller? Possiblement les diverses respostes impliquen, d'una manera o altra, la consideració de valors. Ens referim al respecte, cap a un mateix o cap a l'altre o, més aviat, la manca de respecte que atribuïm a la paraula grollera. Això és el que ens impedeix concebre-la com a part del patrimoni cultural i, en canvi, sí que la percebem com quelcom amenaçador.

Tornem a insistir en la idea que els mitjans tenen molta importància en la socialització de normes i expectatives de conductes. Des d'aquest punt de vista, constatem com les ciències socials mostren que les varietats psicològiques individuals no són mai l'única base de les opinions i conductes dels individus que depenen de les normes socials, els sistemes de rols, els controls socials i les jerarquies de posició social, és a dir, de la validació consensual que el grup de referència exerceix sobre aquestes normes, actituds i opinions. Concretament, en el comportament vinculat a normes, actituds, opinions, afectes, sentiments i emocions, els mitjans tenen dos efectes bàsics (DeFleur/Ball-Rokeach, 1982, 332-334, citat a Bryant y Zillman, 1996): l'activació o posada en marxa d'una conducta com a conseqüència dels missatges massius i la desactivació per mantenir determinada conducta, també com a conseqüència d'aquest tipus de missatges.

Des de la *Teoria social cognitiva* de Bandura (1994) també es planteja una explicació del tipus d'influència que adquireixen els models televisius sobre la conducta verbal i no verbal de les persones. Les accions dels models assumeixen el poder d'activar i canalitzar els comportaments quan, a ulls dels observadors, prediuen amb encert que, si actuen de forma similar, obtindran resultats positius. Les indústries de la moda i del "bon" gust es recolzen en aquest poder d'inducció social del model.

De tota manera, les influències dels models actuen de diferents maneres: com a tutors, inhibidors, desinhibidors, apuntadors socials, incitadors d'emocions, realçant valors i concepcions de la realitat, que poden funcionar separatament però que sovint ho fan conjuntament. Així doncs, el modelatge d'un llenguatge groller a partir de l'exposició a models televisius que l'utilitzen i promouen el seu ús i la seva difusió social.

Llenguatge groller: un indicador ètic de la societat

És inqüestionable la influència dels mitjans de comunicació sobre la població escolar. Podríem citar-ne molts exemples extrets de la vida quotidiana. No

cal dir tampoc que la feina que enfronten avui els mestres per educar nois i noies segons una escala de valors que cada cop costa més de justificar és molt àrdua, perquè sovint els valors positius, els desitjables, com la justícia, la dignitat, la responsabilitat, la llibertat, l'equitat, el respecte, entre d'altres, no són fàcils ni de transmetre ni d'assolir. Fins i tot, sembla que tenim tendència instintiva cap als valors negatius, no només perquè impliquen menys esforç o gens, sinó perquè la societat actual els fomenta – l'egoisme, el *facilisme*, la violència, el consumisme, etc.–, amb l'ajut dels mitjans de comunicació.

Hem consentit durant tant de temps la invasió mediàtica sobre els nostres costums i valors que ja es dóna per descomptat que esperar un tracte respectuós dels altres, bon gust en una conversa i una mica d'honestedat és quelcom “antiquat” i fora de lloc.

El problema és que no només es tracta de “paraulotes o paraules grolleres”, sinó que tot és més profund. L'exposició incontrolada a programes de televisió en què hi hagi un dispendi exagerat d'aquest tipus de paraules pot produir un efecte vicari important, sobretot en edats escolars. Ja no es tracta d'una “moda” ni d'un costum passatger; som davant de tota una filosofia de vida –una cultura– promocionada no només pels espectacles televisius, sinó també per la premsa escrita i la publicitat, i es dóna una excessiva tendència a acceptar com a normal allò que en realitat s'està mostrant com excepcional.

De tota manera, els nens i les nenes no són els únics que estan sotmesos a la pressió deformativa dels mitjans. També miren la televisió els seus pares i mares i els mestres que, no per tenir més edat són menys influenciables, encara que només sigui per esgotament davant la infinita repetició de conceptes o saturació intel·lectual induïda per rebre sempre els mateixos estereotips, les mateixes opinions, el mateix llenguatge vulgar i groller. Sovint els mitjans no es discuteixen, i tampoc els seus missatges. Ens han convençut que el que fan és l'únic possible i el que mostren, l'únic que existeix.

Però quins valors transmet la televisió? Per respondre a aquesta qüestió hauríem d'introduir la següent consideració: d'entrada la televisió no pretén una transmissió de valors positius, i el seu efecte dependrà no tant dels continguts televisius com de la disposició mental de veure televisió, és a dir, de les condicions personals i socials com es mira la televisió, de ser susceptibles al tipus de continguts que s'hi mostren. Però si haguéssim de relacionar el llenguatge televisiu groller amb valors propis d'una societat democràtica i pluralista, en la qual conviuen diferents maneres d'entendre la vida, el primer que se'ns acut és plantejar-nos com caracteritzem la interacció amb l'altre, de quina manera establim aquesta relació, quins valors posem en joc. Directament hi veiem associat el valor del respecte, doncs tenir en compte les necessitats i sentiments de l'altre és al rerefons de l'ús d'aquest tipus de llenguatge, tot i que, com hem dit anteriorment, pot ser una qüestió del moment, dels temps que vivim. No per això hem d'aclucar els ulls davant d'aquesta situació, doncs ens estem jugant el futur de la ciutadania.

Educar una ciutadania crítica amb els mitjans

Si més no, la televisió és còmplice de la societat que tenim, no ho oblidem. Afortunadament la televisió no és homogènia, ni tampoc la societat. Es donen diferents formes de relacionar-nos-hi, diferents tipus de continguts o dependències ideològiques. Per tant, per la seva mediació podem potenciar la capacitat crítica de la nostra ciutadania.

Si pensem en la televisió ens adonem que, per bé que les imatges són molt importants, sempre van acompanyades del llenguatge. En el cas dels magazins i les sèries, que són l'objecte d'estudi que ens ocupa, el llenguatge es reflecteix en els diàlegs que mantenen els protagonistes. Quan percebem que el que diuen ens agradeix, que no ens és agradable, que fereix la nostra sensibilitat, és perquè per a nosaltres utilitzen llenguatge groller. I, directament, ho associem a una mala qualitat en la producció o en el medi.

El diari de Barcelona apuntava ja el 24 febrer de 2005 que la qualitat dels programes televisius és una de les principals preocupacions de l'audiència a Catalunya, on set de cada deu persones considera que en el darrer any ha augmentat considerablement la *teleporqueria*, raó per la qual resulta necessari regular els programes que promouen aquest tipus de televisió. Així ho revela el darrer estudi d'opinió pública del Consell Audiovisual de Catalunya (CAC) (Informe sobre el sector de l'audiovisual a Catalunya, 2006), en què es reflecteixen les inquietuds de la societat sobre el rol dels mitjans de comunicació, a partir d'una enquesta realitzada a 1.600 persones majors d'edat. L'informe destaca que el 74% de la població té la impressió que l'emissió de programes com 'Gran Hermano', 'Crónicas Marcianas' o 'Tómbola' s'ha incrementat al llarg de l'any passat. El que més molesta als catalans dels programes teleporqueria és que es creen personatges famosos sense cap mèrit professional o artístic, alhora que utilitzen un llenguatge "groller". Associem doncs, teleporqueria a llenguatge groller (entre d'altres factors).

Què és el que podem fer, doncs, amb una realitat com aquesta? Una de les possibles respostes la proporcionen les diferents accions o recomanacions que duu a terme el CAC, en cercar les maneres de regular l'aparició de llenguatge groller en determinats programes i principalment a determinades franges horàries. Ara bé, a més de la necessitat d'intervenció d'òrgans com el CAC en franges d'horari protegit, hem de considerar que el *target* al qual es dirigeix aquest horari, cada vegada més, està mirant la televisió en altres horaris, en els quals la regulació de les paraules grolleres no es contempla. Per tant, hem de fer quelcom més com a "comunitat" o "societat educadora" que ens permeti pensar que fem el que podem per assegurar uns mínims en els infants i joves. De fet, això encara es percep com quelcom més urgent quan ens adonem que ells són precisament els ciutadans del demà. D'aquí la urgència a procurar que no incorporin al seu "patrimoni cultural" certes paraules o expressions grolleres que manifesten una manca de respecte, personal o envers l'altre. Quan escoltem converses de joves, amics, i sentim que s'insulten per adreçar-se l'un a l'altre, sense dir-se pel nom i únicament per cridar-se l'atenció, ens adonem de la relativització que s'està produint en el llenguatge formal i el sentit que li atribuïm.

Una societat moguda a partir dels valors relatius corre el risc de no trobar la manera de bastir ponts entre els diferents models de vida i, malgrat que és cert que els joves i els adults tenim diferents visions del que significa “viure en societat”, també ho és que és tasca nostra responsabilitzar-nos de crear les condicions que els permetin construir la seva matriu de valors, el seu model de vida, fent-lo compatible amb el dels altres. Respecte i responsabilitat són valors que van –o haurien d'anar– de costat de qualsevol societat democràtica, que vol aconseguir nivells superiors de convivència i per tant, si cal, buscaran les eines necessàries de transformació. Aquí és on tenim quelcom a dir, i a fer, tots els que sentim que som agents educatius.

Ens agrada l'expressió de Lorite (2001) quan defensa una pedagogia activa del llenguatge televisiu que, malgrat que el descriu per a estudiants universitaris, considerem que transmet la base del que representa per a nosaltres la implicació personal en l'educació responsable i respectuosa dels infants i perquè, ahora, ells siguin també respectuosos i responsables.

És cert que la pedagogia activa parteix de la pràctica, de l'experiència, del context i del diàleg, i a partir d'aquí extreu quelcom més conceptual o abstracte; és a dir, arriba a aconseguir una interiorització des de la reflexió, moguda per interessos personals i des del fet significatiu d'allò que es presenta.

Com que el llenguatge groller és present a la televisió, la nostra missió consistirà que no arribi a ser percebut com quelcom “natural” en les relacions entre persones.

Estem assistint a un procés de transmissió de valors, d'usos i de costums, amb què se'ns bombardeja contínuament, siguem rics o pobres, rurals o urbans, petits o grans. L'educació informal que ens lliuren és tant o més rellevant que la formació moral o la creació de bons hàbits en les noves generacions que es vulgui dur a terme tant a la llar com a l'escola. Es tracta

doncs d'un veritable currículum ocult, que té com a directrius els interessos –sovint econòmics– d'uns pocs.

L'objectiu que plantejem és d'alta volada perquè apunta a una educació en valors des d'un plantejament crític dels programes de televisió, de la seva qualitat i la relació que això té amb el fil argumental, la densitat cultural, l'humor que planteja, i del tipus de llenguatge que empren. Així doncs, no es tracta tant de prohibir certs programes com d'educar els qui els veuen. Les mesures coercitives no tenen sentit en una societat en què la informació és molt ràpidament a l'abast de tothom, perquè això implicaria per als joves el valor afegit que suposa “el risc de fer allò que no es pot fer”.

Des del nostre punt de vista, el llenguatge groller deixarà d'emprar-se a la televisió quan deixi de ser quelcom que identifica un sector de la població, que el percep com un senyal aglutinador. Els que veuen determinats programes ja “comparteixen” quelcom i aquest sentiment de pertinença és el que fa que ho generalitzin en emprar-ho també en els contextos quotidians.

A partir de tot el que hem comentat apuntem algunes idees que considerem que es poden reprendre per plantejar una pedagogia activa del llenguatge televisiu:

- Partir del context i dialogar, donant-los realment veu, per saber què els interessa de determinats programes. Possiblement, el llenguatge groller sigui un element significatiu però no el central.
- Analitzar conjuntament la trama de les sèries i els seus personatges.
- Qüestionar el discurs formal de personatges oposats per extreure'n les característiques que els atribueixen.
- Buscar algun model de característiques positives per als joves, que no empri llenguatge groller.
- Presentar programes diferents als que veuen habitualment i analitzar-los conjuntament, per establir connexions amb la seva realitat.

Però no només amb la feina dels educadors i educadores n'hi ha prou. Cal recolzar aquestes bones intencions amb una política d'estat, és a dir, amb la voluntat plena de la societat organitzada, impulsant un pla que aplegui tots els fronts –família, escola, comunitat– i que imposi unes regles de joc, en lloc de sotmetre's als designis de determinat sector. En definitiva, fer real l'expressió “societat educadora”.

III- METODOLOGIA DE LA RECERCA

3.1. Mostra de la recerca

En aquest apartat exposem la metodologia emprada en el decurs d'aquesta investigació. El treball de recerca que presentem té un caràcter eminentment exploratori. Per bé que creiem que existeix un alt consens social sobre la influència de la televisió en l'ús del llenguatge groller en els joves, no són gaires els estudis que reflecteixen aquesta problemàtica. Per aquesta raó el nostre estudi pretén observar la situació-problema i dur a terme una primera aproximació a les dimensions i variables prioritàries.

Partim de la idea que el llenguatge groller és una construcció social i cultural; així doncs, per estudiar les relacions entre el llenguatge groller i la televisió, ha estat necessari observar la conceptualització que, sobre el tema, realitzen diferents agents socials.

En el nostre estudi, tal i com ho assenyalàvem en el projecte, hem prioritzat l'aportació de:

- professionals de la comunicació,
- pares i mares d'infants i adolescents,
- l'anàlisi de programes televisius.

3.1.1.- Professionals de la comunicació

La nostra intenció, en un primer moment, va ser entrevistar un mínim de 10 professionals de la comunicació. Amb l'objectiu de tenir accés a uns informants clau, vàrem demanar al CAC la seva col·laboració. Fou així que obtinguérem les dades de 8 professionals, de diferents cadenes i productores televisives, que prèviament havien estat informats de l'objectiu de la recerca. Després de diferents intents de posar-nos-hi en contacte, finalment vàrem aconseguir entrevistar un guionista, un director argumental, un responsable de ficció i dos responsables d'assessorament lingüístic d'una cadena televisiva.

La finalitat d'entrevistar-nos amb aquest sector de professionals fou copsar el seu nivell de sensibilitat envers el llenguatge utilitzat en els programes dels quals en són responsables o en els quals hi intervenen directament.

La tècnica metodològica emprada per obtenir les dades va ser una entrevista semiestructurada en què cercàvem informació rellevant per a l'estudi, sense cenyir-nos en cap moment a un guió tancat ni rígid. Partíem de categories prèvies que vam poder contrastar en la primera entrevista pilot, de tal manera que ens va permetre configurar pautes generals per a les següents entrevistes. L'anàlisi posterior ha estat de caire qualitatiu.

La nostra primera idea era establir un conjunt de categories prèvies amb les quals emmarcar les entrevistes, però la diversitat de perfils a què vam tenir accés va fer que modifiquéssim l'estratègia metodològica. Aquesta ha estat la raó per la qual hem iniciat les entrevistes amb un guió preestablert i amb unes preguntes-marc, a partir de les quals hem deduït les categories.

3.1.2.- Percepció de les famílies (informants clau de la quotidianitat familiar)

L'objectiu d'entrevistar aquest sector de població fou recollir la mirada d'un agent educatiu tan essencial en la vida quotidiana com són els pares i les mares. La nostra experiència en l'àmbit de la formació de famílies ens ha dut a pensar que molts pares i mares no són conscients de la influència que té la televisió en el comportament o en el llenguatge que utilitzen els seus fills i filles. És per això que vàrem acudir a una mostra de pares i mares que prèviament haguessin mostrat aquest interès, a través de cursos i de conferències. La Fundació Claret ens va oferir la seva base de dades de pares i mares interessats en l'educació dels seus fills i filles. Tot i que es va contactar amb un nombre elevat de famílies, finalment varen accedir a ser entrevistades un total de 29 persones, 23 mares i 6 pares. En 28 de les 29 entrevistes ha contestat un dels dos membres de la parella, i només en una entrevista han estat tots dos.

Hem utilitzat un model d'entrevista semiestructurada. Una persona del grup de recerca realitzava l'entrevista i els entrevistats responien un seguit de

preguntes (obertes i tancades). La durada de l'entrevista era aproximadament d'una hora i tenia lloc en els centres educatius o en la mateixa llar de cada entrevistat/da.

Per analitzar i interpretar les dades de les entrevistes hem utilitzat el programa Atlas-Ti, un programa informàtic per a l'anàlisi de dades de caire qualitatiu, dissenyat per Thomas Mürh, de la Universitat de Berlín, que té la seva fonamentació teòrica en la "Grounded Theory" de Glaser i Strauss.

L'expressió "Grounded Theory" es refereix a una teoria que es desenvolupa inductivament des d'un cos de dades concret. Contrasta amb les teories derivades deductivament d'una "gran teoria" sense l'ajuda i el suport de dades i, si es fa correctament, significa que el resultat teòric és com a mínim correcte en les atribucions de les dades. La "Grounded Theory", especialment la manera com Strauss la desenvolupa, consisteix en un llistat de passos per tal de garantir una bona teoria resultant, i es remarca molt la importància d'executar-los acuradament perquè es considera que la qualitat de la teoria pot ser avaluada pel procés que s'ha seguit en la seva construcció. De fet, la idea central de la "Grounded Theory" s'aproxima a llegir i rellegir una base de dades textual i descobrir-hi un seguit de variables, anomenades categories, conceptes i propietats i les seves interrelacions¹.

Centrant-nos ara en l'Atlas-Ti, aquest és un dels programes per la investigació qualitativa que en els darrers anys s'està utilitzant més sovint en diverses disciplines de les ciències humanes i socials com la sociologia, l'antropologia, la psicologia o la pedagogia, pels diferents usos i funcions que té i amb les quals permet tractar les dades qualitativament.

El programa facilita, de manera senzilla, la localització i recuperació de les dades, com també les eines per teixir-ne les relacions, explicitar les interpretacions de l'investigador i, alhora, per localitzar tots els elements que poden recolzar un argument o conclusió.

¹ GLASER; STRAUSS, 1967.; <http://www.analytictech.com/mb870/introtoGT.htm> (última revisió: 31 de maig de 2005)

El procés de tractament de dades pot arribar fins a tres etapes, cadascuna de les quals amb entitat pròpia. La primera se centra en el tractament més bàsic de la informació, configurant les categories i, seguidament, amb l'atribució de paràgrafs o proposicions a aquestes, categoritzant així les dades per arribar a una primera ordenació de la informació. A partir d'aquí s'inicia la segona etapa en què s'estructura la informació amb xarxes, en les quals es representen les relacions entre categories que posteriorment configuraran els mapes conceptuais. Finalment, la tercera etapa del procés permet una teorització en la qual les categories i les seves relacions es recolzen per operadors booleans, semàntics i de proximitat. Ens referim a tres "buscadors" que ofereix el programa i que permeten la cerca de proposicions específiques amb la combinació de característiques. No obstant això, per assolir els objectius que ens havíem plantejat en l'estudi, ens hem centrat en les dues primeres línies descrites abans.

El procés de construcció consisteix a organitzar els discursos de les entrevistes, primer en categories i després en les xarxes. Es creen les xarxes estructurals, que representen gràficament sistemes de relacions i contribueixen a la creació de models i estructures teòriques. Per fer-ne l'elaboració, el programa ofereix la predeterminació de símbols corresponent a algunes relacions encara que, com són fàcilment modificables per l'investigador, hem realitzat els canvis adients per poder donar resposta al nostre objecte d'estudi. Permet molt més que la simple relació causal, indicant el tipus de relació i la seva direcció.

En el nostre cas, no es cercava l'anàlisi del discurs de cada participant sinó que, per aconseguir un tractament global de les dades, es va considerar que la manera més adient de fer-ho era partir de la creació d'una única unitat hermenèutica —és a dir, una unitat de coneixement que vam anomenar "entrevistes", a la qual li vam assignar tant documents primaris com entrevistes—. Vam tractar cada grup per separat, classificant paràgrafs i proposicions en les categories i després en vam fer l'anàlisi i la interpretació de les dades conjuntament.

El resultat de tots aquests passos deriva en uns mapes, que s'adjunten en l'escrit juntament amb l'explicació de la interpretació de les dades. S'han elaborat diversos mapes, ja que això ens permet una millor visualització de l'explicació de les temàtiques de les quals hem partit.

3.1.3.- Anàlisi del contingut dels programes

L'objectiu d'analitzar detingudament alguns dels programes televisius fou analitzar de primera mà l'objecte d'estudi, que és l'ús del llenguatge groller en la televisió. Per a això, vam decidir realitzar un registre d'observació d'alguns dels programes que, des del CAC, ens havien proposat, ja sigui per les queixes rebudes per part d'alguns usuaris o bé per la inquietud manifestada per la institució mateixa. Aquesta és la raó per què s'han analitzat dos tipus de programes diferents, uns programes emesos en cadenes de llengua catalana –TV3, BTV i 8TV– i uns altres emesos en cadenes de llengua castellana. –T5 i A3–.

Considerem que, d'entre els programes que ens han facilitat, és rellevant fer esment de dos formats dels programes: les sèries i els magazines. Les sèries analitzades son *Aída*, *Circulo Rojo*, *Yo soy Bea*, *Ventdelplà*, *El cor de la ciutat*, *Porca Misèria* i *Lo Cartanyà*; i, d'altra banda, els magazines *A tu lado*, *El Club*, *La Tarda* i *Arús City*.

Hem elaborat una graella per enregistrar les observacions dels programes analitzats. Les categories es van elaborar a partir d'una primera visualització dels programes, com també del que els entrevistats consideraven llenguatge groller i d'una reflexió de l'equip sobre el que considerava que era llenguatge groller.

La conceptualització del llenguatge groller de què partim, i que definim en el marc teòric, inclou la consideració de llenguatge verbal i també l'anàlisi de les imatges. Per aquesta raó, en les categories que presentem a continuació diferenciem dos grans blocs: l'un relacionat amb el registre verbal i l'altre amb el registre no verbal. Així, la categorització del llenguatge groller abasta:

a) aspectes que es refereixen a la forma, on incloem els renecs, i aquelles formes de llenguatge que dificulten el diàleg –interrupcions, crits, absència de torns de paraula–;

b) aspectes que es refereixen als continguts, en relació amb la manca de respecte –on incloem la manca de respecte a opcions religioses, en referència a opcions ideològiques o polítiques referides a determinades cultures, ètnies o races, etc.

Selecció de la mostra de programes

Programa	Cadena	Dates
<i>El cor de la ciutat</i>	TV3	11 de juny de 2007
		18 de juny de 2007
		25 de juny de 2007
<i>El club</i>	TV3	11 de juny de 2007
		18 de juny de 2007
		25 de juny de 2007
<i>Ventdelplà</i>	TV3	11 de juny de 2007
		18 de juny de 2007
		25 de juny de 2007
<i>Aruscity</i>	8tv	11 de juny de 2007
		18 de juny de 2007
		25 de juny de 2007
<i>La tarda</i>	BTV	11 de juny de 2007
		18 de juny de 2007
		25 de juny de 2007
<i>A tu lado</i>	Tele 5	11 de juny de 2007
		18 de juny de 2007
		25 de juny de 2007
<i>Yo soy Bea</i>	Tele 5	11 de juny de 2007
		18 de juny de 2007
		25 de juny de 2007
<i>Círculo Rojo</i>	Antena 3	11 de juny de 2007
		18 de juny de 2007
		25 de juny de 2007
<i>Aída</i>	Tele 5	1 d'abril de 2007
		22 d'abril de 2007
<i>Lo Cartanyà</i>	TV3	29 de març de 2007
		5 d'abril de 2007
		19 d'abril de 2007
<i>Porca Misèria</i>	TV3	28 de desembre de 2006
		4 de gener de 2007
		11 de gener de 2007

3.2. Sistema de categories

Les categories són un element clau en el procés d'anàlisi de les dades. En metodologia qualitativa corresponen a idees, conceptes, o interpretacions, creades per l'investigador a partir dels eixos temàtics d'interès i, en aquest sistema d'informació, corresponen als codis o paraules-clau.

La nostra primera idea era establir un conjunt de categories prèvies amb les quals emmarcar les entrevistes –tant de pares i mares com dels professionals de l'educació i també per l'observació dels programes–, però la diversitat de perfils a què vam tenir accés i la varietat en les tipologies dels programes va fer que modifiquéssim l'estratègia metodològica. Aquesta ha estat la raó per la qual hem començat amb un guió preestablert i unes categories marc, que hem anat matisant, fins arribar a construir el llistat definitiu de categories que es detalla en els annexos.

El llistat complert de les categories que hem utilitzat es detalla en els annexos, en els quals diferenciem les categories corresponents a l'anàlisi amb l'Atlas-Ti, amb el programa SPSS, i amb l'observació.

IV- RESULTATS DE LA RECERCA

4.1. Professionals de la comunicació

Atesa la dificultat d'entrevistar una mostra més nombrosa de professionals de la comunicació, vàrem optar per analitzar el contingut de les entrevistes realitzades encara que són poques per obtenir-ne conclusions generalitzables. Per tant, farem un resum de les idees més importants en relació amb l'objecte investigat per tal de copsar la seva opinió sobre els aspectes tractats.

Assessors lingüístics de programes televisius defineixen la grolleria a partir de diversos elements: insults que tenen la intenció de ferir, per demostrar que s'està molt enfadat i els que serveixen per desfogar-se. Depèn dels contextos culturals, per tant, pateix una evolució, en què allò que en un moment donat era considerat sota el terme "grolleria", ara ja no ho és, depenent del valor transgressor que se li atorgui. És per aquest motiu que admeten que han d'anar actualitzant el repertori. P.e.: hores d'ara la utilització de determinats insults que poden ser expressions de familiaritat, com ara *hola cabronàs!*. Es dona, segons ells, "*un desgast de la càrrega pejorativa i un traspàs cap a una càrrega afectiva*".

Manifesten que els guionistes són els principals responsables de suggerir el canvi de llenguatge, si ho creuen convenient. (p.e. paraules malsonants). Fins i tot, el mateix actor o personatge és qui, algunes vegades, fa el canvi de manera espontània i sovint les paraules malsonants, segons ells, poden convertir-se en un recurs gratuït d'humor.

També creuen que depèn de la caracterització del personatge que aquest utilitzi o no aquest tipus de paraules: "*en una pel·lícula, si els personatges són grollers, també ho és el seu llenguatge*". D'aquí que el llenguatge groller sigui un recurs expressiu i, per tant, és el responsable del contingut. Els guionistes o realitzadors són els encarregats de determinar els

personatges i, per tant, el llenguatge que empraran, per tal que siguin creïbles.

Consideren que l'objectiu de la utilització d'aquest tipus de llenguatge és atraure al públic, perquè la credibilitat esdevé l'obsessió dels mitjans de comunicació.

A l'hora de realitzar un doblatge, opinen que quan es tradueix el llenguatge d'una llengua a una altra tenen en compte el context cultural al qual s'adreça el programa: *"ens trobem que hi ha referents culturals que determinen la grolleria, varien en funció de la societat"*. Especifiquen que en el context català la grolleria s'ha mogut en tres àmbits temàtics: el sexual, l'escatològic i el religiós. Per exemple, els anglesos utilitzen més llenguatge amb referències sexuals, i molt menys l'escatològic, i molt puntualment el religiós. En general, es detecta una davallada en la grolleria de caire escatològic, perquè les generacions joves no ho fan servir per ser grollers.

El condicionament de la sincronització porta que no es faci una traducció literal de les paraules que s'empren en una pel·lícula sinó que es busquin paraules amb uns mateixos referents però amb la durada oportuna. Un altre condicionament que esmenten és la "tècnica de compensació": alguns insults o paraules grolleres poden localitzar-se en altres llocs, per poder equilibrar-los.

Quan els hem preguntat sobre si creuen que la televisió té influència en el llenguatge groller que fan servir nens i nenes, ens comenten que és a través de mecanismes de difusió social (Bandura, 1987, 164) com creuen que es produeix la transmissió d'idees, valors i llenguatge, a partir de la mediatització de persones del carrer, amics i familiars. Però, de tota manera, es dona un mecanisme de "modelat abstracte", és a dir, que *"agafen el que volen dels models lingüístics"*, les percepcions depenen de moltes variables personals.

Declaren també que hi ha qüestions de caire sociològic que poden intervenir en el procés de selecció de les paraules que es fan servir, perquè infants i

adolescents tenen *“necessitat d'estar inventant sempre el llenguatge”, “busquen un llenguatge nou i llavors es busquen referents allà on sigui”*.

Pel que fa a si han tingut o tenen algun conflicte ètic a l'hora de fer la seva feina, responen en un primer moment que no, però finalment amb els seus comentaris podem deduir que en alguna mesura, sí: “he hagut de visionar pel·lícules que preferiria no haver visionat, això sí”, “tolerar alguns aspectes lingüístics”, “veure determinats programes excessivament estripats que afecten al camp lingüístic”.

Segons ells, no podem afirmar que el llenguatge televisiu porta com a conseqüència l'empobriment del llenguatge que s'utilitza a la societat, perquè *“el llenguatge s'empobreix socialment”* per altres circumstàncies. *“Que la televisió hauria de ser un mirall de la societat? Si fóssim un mirall seria un desastre, som molt millors!”*.

Creuen que aquesta queixa sobre l'empobriment del llenguatge és una constant a molts països europeus, i l'afirmació que el llenguatge dels joves és cada vegada més pobre o més simple també és una idea recurrent. Però s'ha de tenir en compte, segons ells, que *“vivim una època de neologismes constants”*. En aquest sentit, afirmen que moltes paraules no es coneixerien si no fos per TV3, com p.e. “nissaga”. Fins i tot, veuen que gràcies als programes juvenils i musicals s'ha obtingut un llenguatge molt ric. La seva idea és intervenir per aportar el màxim.

Un director argumental consultat considera que si hi ha una preocupació social sobre la utilització del llenguatge s'hi ha de fer front. De tota manera, pensa que s'hauria de focalitzar l'atenció en la recepció més que en l'emissió, és a dir: *“el problema està més que res en la recepció del producte, més que en la seva elaboració”*.

Defineix el llenguatge groller com una violència verbal; insultar, degradar l'altre *“pot ser utilitzat realment per degradar una persona, per fer-li mal o simplement com una mostra de desfogament personal en un moment donat”*.

Quan se li demana si creu que a la televisió es fa servir més llenguatge groller que a la vida quotidiana ens respon que no és del tot cert, ja que *“la ficció en general no és un mirall del que passa a la societat sinó una amplificació”*, perquè a la societat potser hi ha coses molt pitjors i més gruixudes que les que es diuen a la televisió. Però això vindrà determinat per l'estil del programa; no és només una qüestió de llenguatge groller, sinó de la manera de parlar, *“en la cura amb el llenguatge que s'utilitza”*. De tota manera, l'ús del llenguatge groller ve determinat pel personatge, quan es troba en una situació en què ha d'expressar-se amb aquest tipus de llenguatge ho fa: *“estem intentant ser fidels a una realitat que al carrer s'utilitza”*.

El tipus de llenguatge que s'utilitzarà en una sèrie no ve determinat, sinó que dependrà de com es vagin desenvolupant els rols dels personatges. *“La ficció és un món fictici, no real, on els personatges són capaços de fer qualsevol cosa, fins i tot, transgredir unes normes de conducta que nosaltres posaríem en dubte”*. Totes les conductes tenen un origen, per tant, el que fa un personatge no és quelcom gratuït, sinó que està justificat pel paper que se li ha assignat.

Tot i que és conscient que les sèries de ficció poden tenir un efecte moralitzador i didàctic, creu que no s'ha de partir de la base que amb una sèrie s'ha d'ensenyar a l'audiència a creure determinades coses o a interioritzar un llenguatge concret. D'altra banda, si el comportament d'un personatge genera polèmica ho considera positiu, ja que això *“permet créixer com a persona i conèixer el món”*. Malgrat tot, *“s'han de respectar uns límits, i tenir en compte a quin horari i en quin programa s'emet, per tal de no ofendre ningú”*.

Pel que fa al llenguatge groller, manifesta que *“si l'actor que està interpretant no ha tingut temps per aprendre's el paper és fàcil que utilitzi crosses, i això és molt difícil d'evitar”*. Hi ha personatges que estan acostumats a utilitzar “tacos”, però estan interpretant un paper. Així, *“el llenguatge és una eina, un reflex del to d'aquella seqüència o de l'estat*

anímic del personatge, o sigui que no és res per ell mateix". Es tracta d'apostar per un llenguatge realista; si és groller o no, no és la qüestió. Perquè el fet que una sèrie sigui titllada de grollera és per la concepció de la sèrie, de les relacions que s'hi estableixen; *"per exemple, les relacions familiars del tipus "Los Serrano" o "Aída" són grolleres en sí mateixes"*. A "Lo Cartanyà" el llenguatge groller és una de les essències, és el que diverteix l'audiència; per tant, és vàlid.

També estableix una diferència de concepció de les sèries i del llenguatge en funció del context social i cultural. *"El caràcter català i el caràcter madrileny crec que té visions radicalment diferents d'aquestes relacions familiars"*.

Però el que s'ha d'aconseguir amb un guió és acostar al màxim a la realitat, s'ha de ser realista, *"i si fa falta fer servir castellanismes"*.

En relació amb la influència de la televisió en la qüestió del llenguatge, manifesta que *"la televisió té un poder fins a cert límit"*. *"Vint minuts de televisió no determinen la manera de ser i d'expressar-se"*. Hi ha altres agents socials que tenen influència en aquests aspectes, com l'escola, la família i la feina.

Pel que fa a la qüestió de si el llenguatge televisiu pot empobrir el llenguatge de l'audiència, no hi està d'acord: *"el llenguatge serveix per comunicar-se amb els seus companys, és igual un sistema o un altre, mentre aconsegueix el seu objectiu, que és la comunicació"*.

Des de coordinació de l'àrea de continguts dramàtics de programes televisius si identifica el llenguatge groller amb paraulotes, *"el llenguatge ofensiu cap a les creences, el sexe i les idees d'una persona, és a dir, expressions xenòfobes, racistes i masclistes"*. Considera groller allò que molesta i ofèn. Però groller no ho és només el llenguatge verbal, sinó el visual: *"la imatge té molta més força que el guió, i el comportament dels personatges pot ser més ofensiu que el que estan dient de paraula"*.

Creu que la televisió és un reflex de com es parla al carrer, especialment en la ficció: *“els diàlegs d'una sèrie han de ser versemblants i reflectir la parla del carrer”*. *“Estaríem fent el tintín si surt un personatge i diu: vatua l'olla, llau de rallau, això és ridícul, és increïble, eh?”*. Per tant, la ficció es nodreix del carrer, encara que al carrer *“hi hagi molt més”*. Pensa que la proximitat és un dels secrets de l'èxit dels programes, *“temes que afecten a la gent i que la gent coneix com a propis”*. Per tant, també expressa que no és el mateix una sèrie feta per a Catalunya que per a altres llocs d'Espanya, *“l'humor és una cosa molt pròpia de cada lloc, hi ha determinades expressions que s'utilitzen aquí”*. Fins i tot, afegeix que hi ha diferències en el tractament de determinades temàtiques: *“es tracten temes en general d'una manera més respectuosa, tenint en compte no ferir les diverses sensibilitats”*. A Catalunya *“es cuida molt més això”*.

Diu que quan es grava davant de públic, i en funció de la seva resposta, l'actor pot exagerar i fer servir més llenguatge groller: *“collons, hòstia”*, tot perquè la gent rigui.

Sí que es té present que s'ha d'anar amb compte per no molestar determinats col·lectius professionals, segons el llenguatge que un membre d'aquests col·lectius utilitzi en una sèrie, perquè *“és fàcil que rebem queixes d'aquell col·lectiu”*. Per altra banda, creu que es tenen molt en compte les edats de la possible audiència, tot i que es fan sèries perquè es puguin emetre en horari familiar i es procura que la presència dels continguts grollers no perjudiqui la reemissió de les sèries en un altre horari.

Emfasitza la idea que està treballant en una televisió pública i *“això és molt important, ho tenim ficat en el moll de l'os”*; per tant, si s'ha de fer-li entendre a l'autor que ha de canviar quelcom o ha de moderar el to, es fa, s'adverteix amb raons i arguments. *“És molt fàcil que això sigui interpretat com a censura”*. Però *“hem de ser valents i no fer una televisió nyonya, políticament correcta”*. Perquè, en definitiva, segons ell, l'objectiu de la televisió no és fer pedagogia, ni es pensa a adoctrinar la societat. Però, *“hem de fer un esforç d'anar obrint nous camins, anar endavant, no anar a*

remolc del que passa al carrer sinó en un moment donat generar debat i polèmica".

També expressa la preocupació de com fer-ho per competir i ser arriscat per un costat i, per l'altre, *"no tot val i hem de ser sensibles a tothom"*. *"No podem fer una tele light, amable, on tot és bonic"*. Diu que per arribar al públic jove s'han de fer sèries canyeres, tot i que hi ha gèneres que no s'hi vol entrar: *"no volem fer cor, ni realities"*. Resulta difícil representar tothom, tots els sectors d'edat.

Pel que fa a l'atribució d'una possible vulgarització o empobriment del llenguatge a la televisió, creu que s'hi pot contribuir en certa mesura, però hi ha altres agents, com la família i l'escola, que en són més responsables, es tracta d'una "responsabilitat compartida". S'ha de tenir en compte que els que fan televisió són pares i mares de família i, per tant, no pretenen colonitzar.

Un productor de programació diu que l'entrevista li ha donat l'oportunitat de reflexionar sobre qüestions que el dia a dia no permet. Però per començar diu que la qüestió del llenguatge groller no és un paràmetre considerat per la productora i que no han fet cap reflexió sobre si el llenguatge que utilitzen als guions és groller o no. *"És el llenguatge del carrer"*. Defineix el llenguatge groller com aquell que no està ben vist socialment però que a nivell particular, en la privacitat, *"es fa servir i no passa res"*. Per tant, que sigui groller o no un llenguatge depèn de la situació en què es manifesti: *"a la tele pot considerar-se groller però al carrer és col·loquial"*. De tota manera, per a ell, és aquell llenguatge que molesta, que és transgressor, provocador, que fereix la sensibilitat i que si és repetitiu pot tenir com a conseqüència la queixa.

No està d'acord que el llenguatge televisiu empobreixi el vocabulari de l'audiència. La televisió té una influència relativa; segons ell, hi influeixen també l'escola, els familiars, etc. Però el que més li preocupa no és el llenguatge dels programes sinó el seu contingut. Encara que expressa que

no li preocupa el que es veu i se sent a televisió, hi ha altres tecnologies més preocupants en aquest sentit de cara a l'audiència infantil i juvenil.

Considera que algunes vegades TV3 no reflexa la realitat, perquè *“hi ha un extraradi, un cinturó que no mira TV3 perquè no s'hi sent identificat tot i que parlin català a casa,... haurien d'obrir una mica més el ventall, ...estic d'acord que s'hagi de preservar, cuidar uns valors culturals, un llenguatge, però es podria fer un programa bilingüe o en castellà i potser es reflexaria més la realitat.”*

4.2.- Percepció de les famílies

En enfocar el que la família fa i diu sobre la televisió, és la família mateixa que es mostra. La pantalla de la televisió no és només una finestra a l'exterior sinó que porta a l'àmbit familiar el que passa a fora. També es converteix en un mirall de la pròpia família, tant des dels seus continguts en què la família ocupa un lloc central, com en la mesura que reflecteix els seus interessos.

Per copsar en la seva globalitat la percepció de les famílies hem analitzat les entrevistes des d'una vessant quantitativa i també qualitativa. Aquesta ha estat la raó per la qual hem utilitzat dos programes informàtics per al tractament i posterior interpretació de les dades. D'una banda, ens hem centrat en aquelles preguntes més dicotòmiques i directes –analitzades a partir del programa SPSS– i d'altra banda les preguntes que aporten una informació més oberta i variable –analitzades a partir del programa Atlas-Ti–.

4.2.1 Resultats de la recerca derivats del tractament de dades amb SPSS

Perfil de l'entrevistat

- Una de les premisses per garantir l'heterogeneïtat de visions respecte del tema, i per tant, assegurar-ne la validesa interna, ha estat acotar

la franja d'edat dels fills i filles, entre 6 i 18 anys, així com assegurar-ne la representativitat en cadascuna de les franges.

- Del total d'entrevistats, un 27,6% tenen un doctorat, un 51,7% són llicenciats i la resta tenen estudis secundaris. Quant al treball que realitzen, ens hem trobat amb advocats, arquitectes, professors universitaris, psicopedagogs, administratius, informàtics, comercials, directors d'empresa, psicòlegs i artistes.
- La llengua que utilitzen preferentment és la catalana, amb un 79,3% dels casos, un 10,3% castellà i el mateix percentatge es considera bilingüe.

Ús i costum de la televisió a la llar

- La major part dels entrevistats, un 48,3%, manifesten tenir 2 televisors a casa, i ubicats al menjador un 58,6%, i un 48,3% a l'habitació dels pares i mares. D'entre ells, només un 17,2% diuen que tenen televisió de pagament.

Hàbits culturals

- Per conèixer el nivell de relació amb els mitjans de comunicació i la cultura en general, els vàrem preguntar sobre la freqüència amb què escoltaven la ràdio. Un 67,9% manifestaren ser-ne oients, dels quals el 47,6% en són de Catalunya Ràdio i un 19% de RAC1, com a més representatives.
- En aquesta mateixa línia vàrem voler conèixer si eren lectors de premsa, a la qual cosa un 75% van manifestar que sí, davant d'un 21,4% que deien que n'eren de vegades. D'ells, el 66,7% deien que eren lectors diaris, mentre el 22,2% afirma llegir diaris quan els és possible. D'entre els diaris més llegits pels entrevistats, destaca La Vanguardia amb un 57,1%, El Periódico amb un 35,7%, El País amb un 21,4% i l'Avui amb un 17,9%, entre els més significatius.

- Seguint amb aquest mateix interès per saber la seva vinculació amb la cultura, els vam preguntar sobre la freqüència amb què assistien al cinema, teatre i concerts. Un 70,4% manifestà anar-hi poques vegades, mentre que el 18'5% deia que hi assisteix molt freqüentment.
- Davant la pregunta sobre la seva assistència a aquests espectacles amb els seus fills, el 37% deia que ho feia poques vegades i el mateix tant per cent manifestava assistir-hi freqüentment, mentre que un 25,9% deia que ho fa molt freqüentment.
- Per tal de conèixer també el nivell cultural dels fills/es i el seu vincle amb els mitjans de comunicació, vam entrevistar-los sobre la procedència de les pel·lícules que els fills i filles veuen, si majoritàriament són gravades o de televisió, a la qual cosa un 37,9% veuen les pel·lícules de televisió, i un 34,5% pel·lícules gravades, mentre que el 24,1% deien que empraven els dos canals.
- Amb aquesta mateixa finalitat els preguntàvem sobre els hàbits lectors dels fills i filles, a la qual cosa un 51,7% responia que eren lectors de revistes mentre el 48,3% deia que no ho és, i un 64,3% manifestava que són lectors de llibres amb una elevada freqüència, un 28,6% amb caràcter mitjà, i un 7,1% que ho feien poc. D'entre els que manifesten que els seus fills en són lectors, cal destacar que un 44% deien que miren sovint documentals, un 24% tan sols de vegades, i el mateix percentatge poques vegades, mentre que el 8% revelava que no en mira mai.

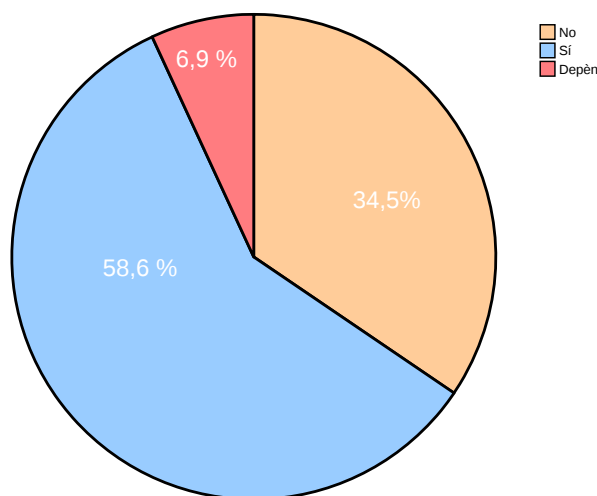
Hàbits de consum i preferències de televisió

- Sobre la pregunta de la freqüència amb què els fills veien televisió, un 62,1% deia que ho fa diàriament, un 10,3% sols algun programa en particular, mentre que el mateix percentatge es repetia pels que deien que els seus fills veuen televisió quan ells volen, i el mateix tant per cent aquells que ho feien només els caps de setmana en alguna franja horària en particular. Alhora, el 3,4% va manifestar que

només veien algun programa en particular entre setmana, i també un 3,4% només veien algun programa concret en caps de setmana.

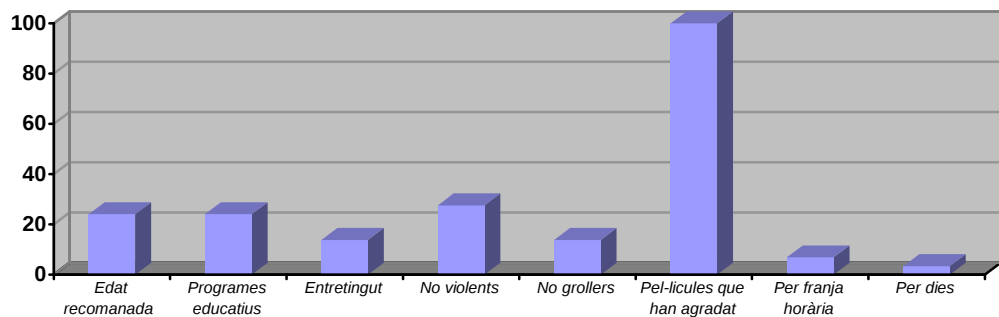
- En ser preguntats sobre el lloc on majoritàriament es veu televisió a les seves llars, un 82,1% diuen que ho fan preferentment al saló, i un 17,9% al menjador, com a dos llocs més representatius.

Gràfic N. 1
Limitació horària

- Pel que fa als límits que els pares i mares imposen sobre l'ús de la televisió a la llar, un 58,6% dels pares diuen que limiten l'horari de mirar la televisió als seus fills i filles, mentre que el 34,5% manifesten que no hi posen límits i un 6,9%, depèn. D'entre els que posen límits, la majoria ho fa en funció dels programes, pels continguts de caire violent, pel criteri d'edat recomanada, per si el programa és educatiu. Són menys els que busquen que siguin entretinguts i els que els interessa que no siguin grollers. El percentatge més baix manifesta escollir-ho per franja horària, i pels dies d'emissió dels programes.

Gràfic N. 2
Criteris d'elecció de programes

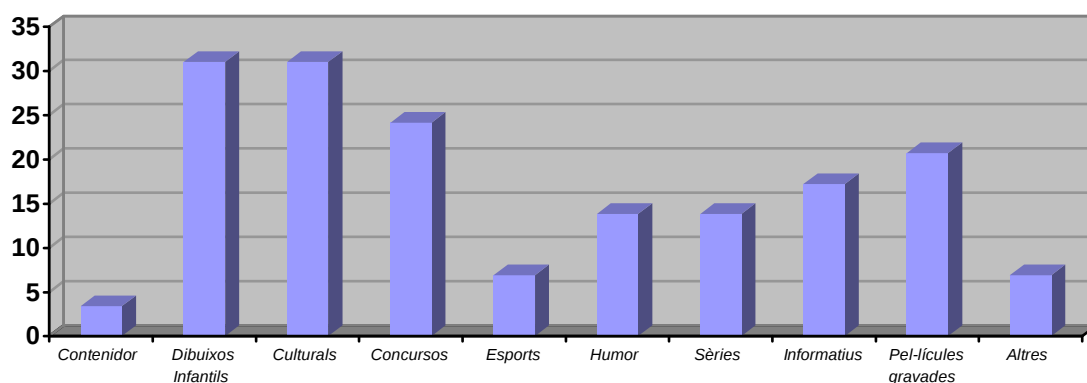

- En preguntar als pares i mares sobre si promouen que llurs fills i filles vegin els programes televisius, un 57,1% manifesta que no ho fan, mentre que un 42,9% diu que sí els promouen. D'entre aquests, un 72,7% diu que els promou tot mirant-los amb ells, i un 27,3% ho fa posant-los als fills.
- Respecte als moments que els pares i mares encenen la televisió als seus fills/es, el 26,9% diu que no ho fan, el 15,4% diu que fa a l'hora del berenar, el 11,5% l'encén durant el dinar, el mateix tant per cent diu que l'encenen els fills i filles, i el mateix 11,5%, que ho fan quan no tenen obligacions. Resta un 7,7% que diu que encén el televisor en el decurs del sopar, el mateix 7,7 ho fa per esmorzar, i el mateix percentatge després de sopar.

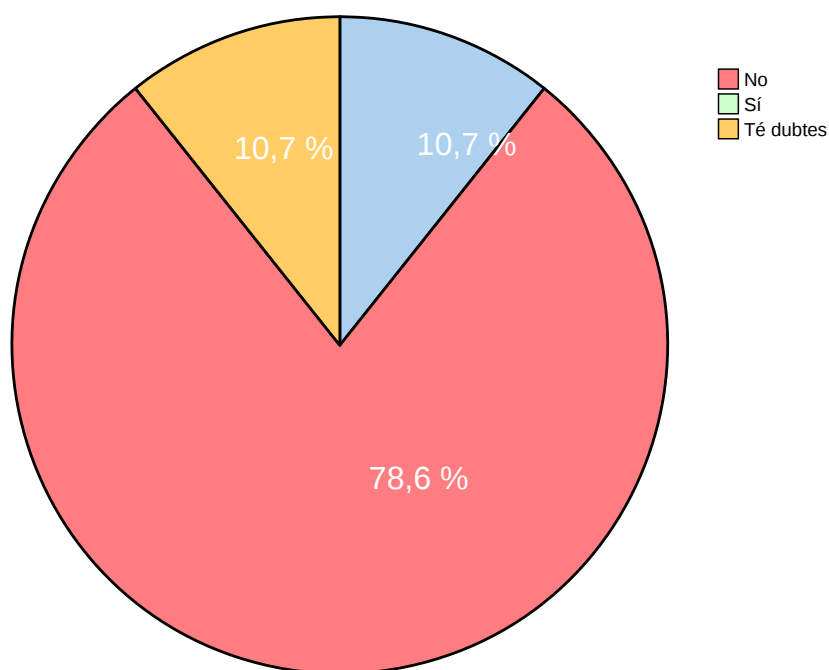
Ús social de la televisió

- A la pregunta sobre el tipus de programes que miren amb els fills, els percentatges més elevats es distribueixen entre els programes culturals, dibuixos animats i concursos. Són menys els que miren pel·lícules gravades, informatius, sèries i programes d'humor. Amb percentatges inferiors afirmen mirar esports, programes de teleporqueria i altres programes.

Gràfic N.3
Tipus de programes que miren amb els fills/es

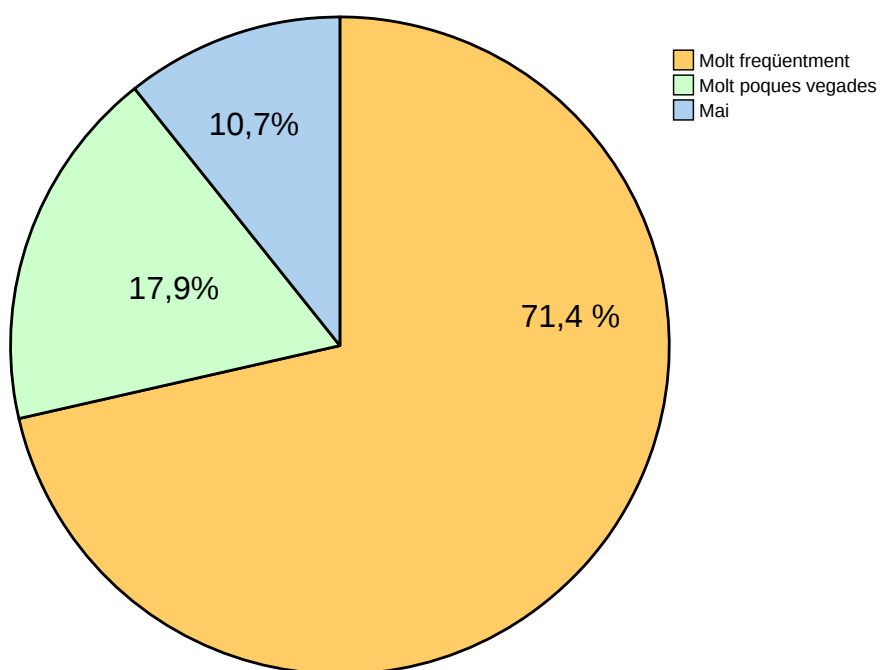
Gràfic N. 4
Coneixement dels programes que comenta amb els seus companys

- El 78,6% dels pares i mares diu que coneixen els programes que els fills comenten amb els seus companys, mentre un 10,7% té els seus dubtes i el mateix percentatge manifesta que no els coneixen. D'entre els que diuen que coneixen els programes que els fills comenten amb els companys, un 75% diu que veuen aquests programes amb els fills.

- En el 71,4% de les llars dels entrevistats hi ha converses molt freqüents sobre programes televisius, en un 17,9% es donen poques vegades, mentre que en un 10,7% d'ocasions no es donen mai aquestes converses.

Gràfic N. 5
Converses sobre programes televisius

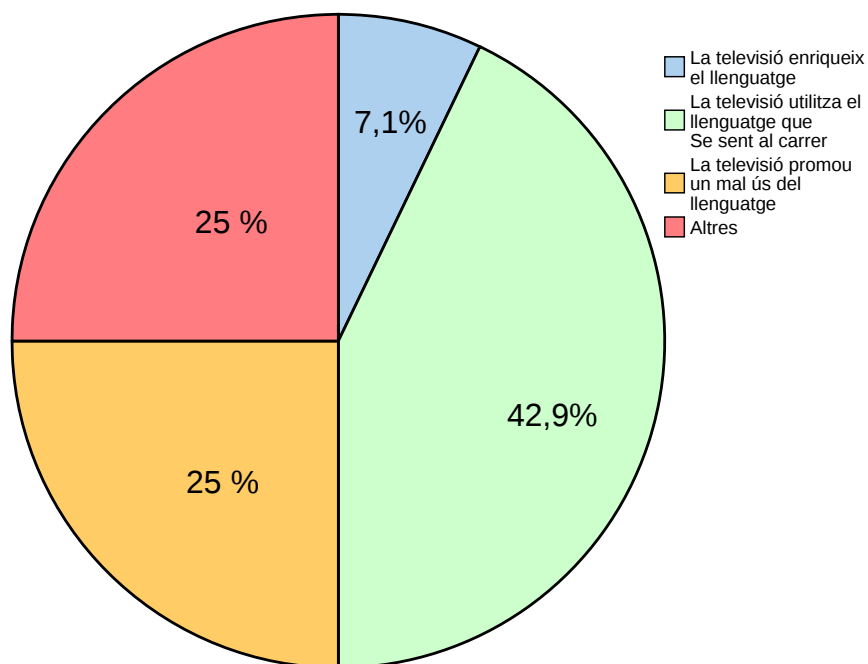

- Del total de famílies entrevistades, el 48,3% diu que veuen la televisió mentre fan algun àpat, el 34,5% diu que no ho fan mai, i el 13,8% algun dia a la setmana.

La televisió i la percepció del llenguatge

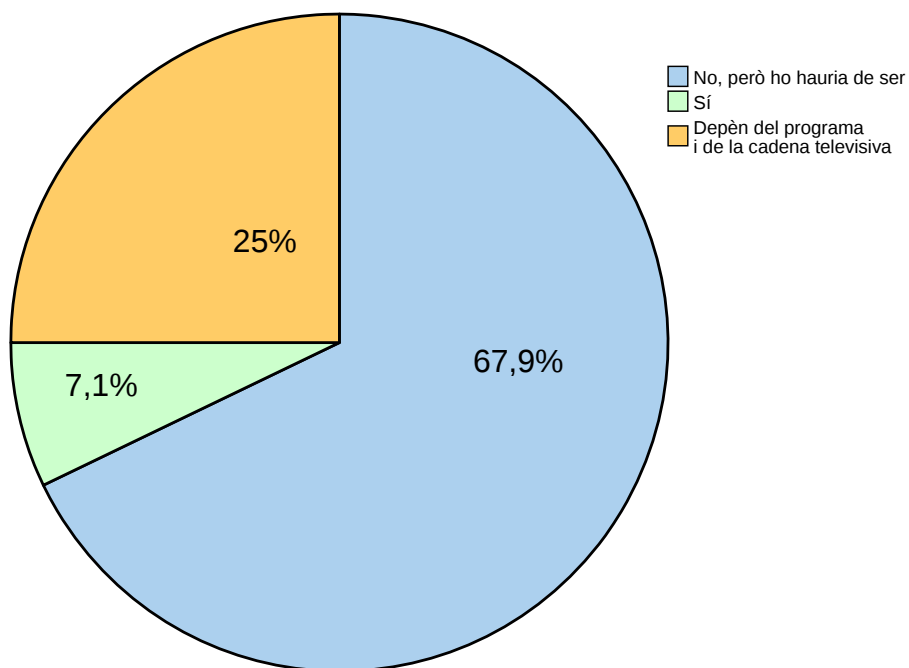
- A tall de preguntes tancades, es va suggerir un seguit de frases als entrevistats per tal que en valoressin la prioritat i opinió. Heus aquí com, a tall d'indicadors de rellevància del llenguatge, van mostrar que en un 57,1% dels casos consideren que és tan important el que es diu com el que es fa, mentre que en un 42,9% consideren fonamental el bon ús del llenguatge en la comunicació. Sobre el paper de la televisió respecte del llenguatge, el 42,9% diu que la televisió utilitza el llenguatge que s'escolta al carrer, mentre el 25% diu que la televisió promou un mal ús del llenguatge, i un 7,1% manifesta que la televisió enriqueix el llenguatge.

Gràfic N. 6
Paper de la televisió respecte el llenguatge

- Sobre el seu parer respecte de la televisió com a mitjà per aprendre a expressar-se correctament, un 67,9% considera que la televisió no és un mitjà per aprendre a expressar-se correctament, tot i que hauria de ser-ho, mentre que un 25% diuen que depèn del programa i de la cadena televisiva.

Gràfic N. 7
La televisió com a mitjà per aprendre a expressar-se correctament

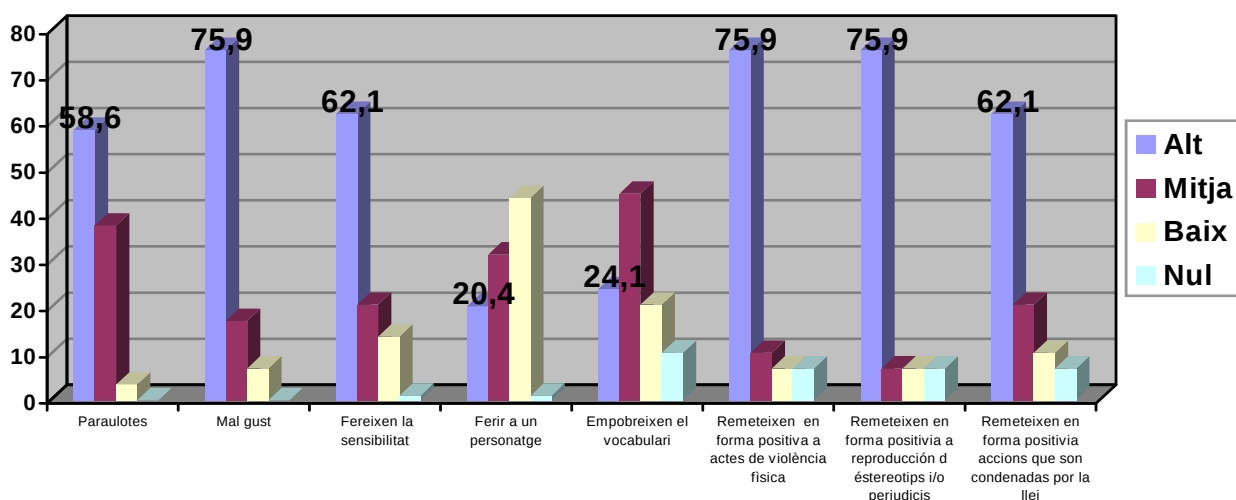

- Respecte de l'ús del llenguatge en els programes que mira l'entrevistat, un 41,4% diu que depèn del tipus de programa, un 20,7% diu que els programes en general fan un bon ús del llenguatge, i un 17,2% manifesta que la programació fa un ús normal del llenguatge, i en el mateix tant per cent, que en fa un mal ús, mentre que el 3,4% diu que no s'hi fixa.

Llenguatge groller

- Se'ls preguntà als entrevistats sobre aproximacions per definir el que entenen per llenguatge groller.
 - o En aquesta línia, el 58,6% diu que relaciona llenguatge groller amb frases que contenen paraulotes, mentre el 37,9% diu que ho relaciona mitjanament i el 3,4% considera poc aquesta aproximació per definir el llenguatge groller.
 - o Alhora, un 75,9% manifesta que defineix el llenguatge groller com l'ús de frases que són de mal gust, mentre el 17,2% diu que ho relaciona mitjanament i el 6,9% indica una relació baixa.
 - o En aquest sentit, el 62,1% dels entrevistats indica que aproxima llenguatge groller a l'ús de frases, gestos i/o actituds que fereixen la seva sensibilitat, mentre que en el 20,7% diuen que ho relacionen mitjanament, i en un 13,8% manifesten que veuen poca relació amb aquests tipus de missatges.
 - o Alhora, un 58,6% considera que el llenguatge groller és aquell que usa expressions que fereixen un altre personatge, un 31% manifesta que ho relaciona mitjanament amb l'ús d'expressions d'aquest tipus, i un 6,9% indica que no consideren gaire que el llenguatge groller s'identifiqui amb expressions que causen ferides a un tercer.
 - o Pel que fa a definir el llenguatge groller com aquell que empobreix el vocabulari, un 44,8% diuen que ho relacionen mitjanament, mentre el 24,1% manifesta que el descriurien en aquests termes, i el 20,7% diu que hi veuen una relació escassa, mentre el 10,3% indica que no entén el llenguatge groller en aquest sentit.
 - o A banda d'això, un 75,9% revela que definiria el llenguatge groller com l'ús de frases, gestos i/o actituds en les quals es remet positivament a actes de violència física, mentre el 10,3% optaria mitjanament per una definició en aquests termes, un 6,9% optaria poc per aquesta relació, i el mateix 6,9% optaria per no definir-lo així.

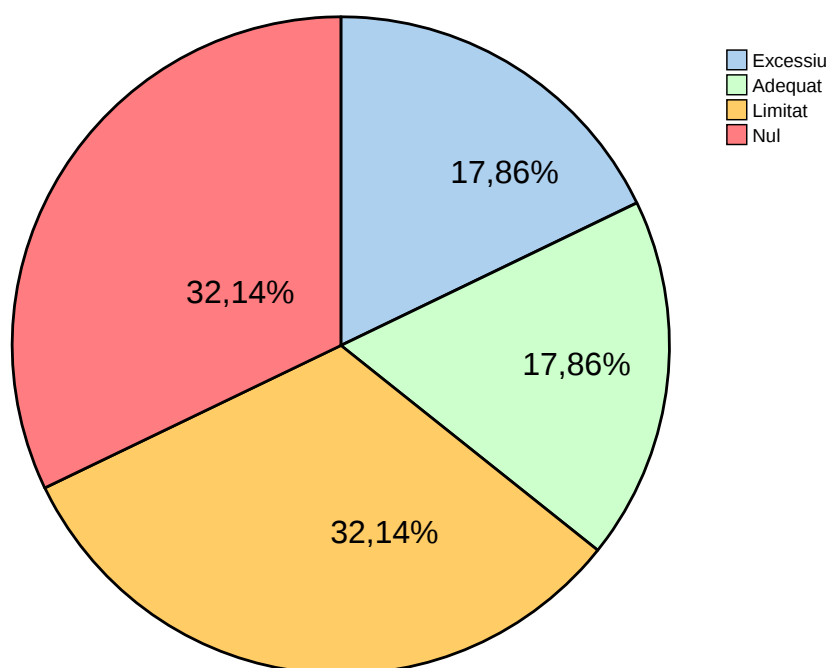
- o En aquest sentit, el 78,6% manifesta que el llenguatge groller és per a ells l'ús de frases, gestos i/o actituds que reproduïen estereotips i/o prejudicis, alhora que un 7,1% ho relaciona mitjanament amb aquesta definició, un mateix 7,1% indica que ho percep poc, i el mateix percentatge considera que el llenguatge groller no respon a expressions amb aquesta evocació positiva d'estereotips o prejudicis.
- o La població entrevistada creu en un 62,1% dels casos que el llenguatge groller respon a frases, gestos i/o expressions que evocuen de forma positiva accions que són condemnades per la llei, mentre un 20,7% creu que aquesta relació és mitjana, i un 10,3% ho relaciona poc amb aquestes expressions, mentre que el 6,9% no relaciona el llenguatge groller amb aquest ús.

- A l'hora de manifestar l'ús de llenguatge groller que es fa a les llars, un 32,1% indica que en fa un ús limitat, i el mateix percentatge manifesta que no usa llenguatge groller. Alhora, el 17,9% dels entrevistats indiquen que en fan un ús excessiu i el mateix 17,9% revela que en fa ús que considera adequat.
- Quan són preguntats sobre el llenguatge groller que hi ha en els programes que miren, el 53,8% manifesta que s'usa amb la mateixa freqüència que a la vida quotidiana, mentre el 38,5% indica que se'n fa un ús menor a la televisió que a la vida diària, i un 7,7% considera

que s'usa més el llenguatge groller a la televisió que no pas en la vida quotidiana.

Gràfic N. 8
Llenguatge groller que utilitza l'entrevistat/da

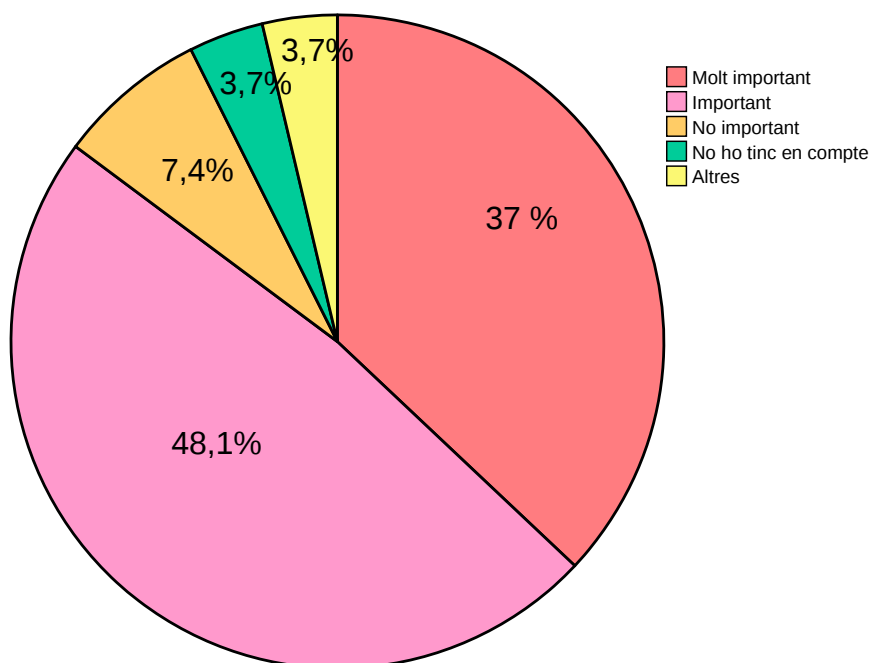
- Un 45,8% manifesta que els programes que miren llurs fills usen menys llenguatge groller que en la vida quotidiana, un 37,5% indiquen que aquests programes que miren els fills usen el llenguatge groller amb la mateixa freqüència que es fa a la vida quotidiana, i un 16,7% manifesta que s'empra més llenguatge groller als programes que miren els fills i filles que no pas en la vida quotidiana.
- Respecte a la pregunta de la freqüència d'ús de llenguatge groller a la televisió en general, un 53,8% manifesta que se'n fa un ús superior que no pas a la vida diària, mentre que el 34,6% indica que ho percep amb la mateixa freqüència que a la vida quotidiana, i un 3,8% en menor intensitat que a la vida diària.

Gràfic N. 9
Llenguatge groller dels programes de televisió en relació al seu ús en la vida quotidiana

	IGUAL	MENOR	MAJOR
En relació al que miren els entrevistats/des	53,8%	38,5%	7,7%
En relació al que miren els nens/es	37,5%	45,8%	16% 7
En relació a la televisió en general	34,6%	3,8%	53,8%

- Pel que fa al nivell de nocivitat en l'ús de llenguatge groller, un 46,4% indica que ho percep com nociu, respecte el 39,3% dels entrevistats/des manifesta que ho percep com molt nociu.
- Un 48,1% considera que a l'hora d'escollir els programes televisius, és un motiu important l'ús de llenguatge groller, i un 37% ho creu molt important.

Gràfic N° 10
Rellevància del llenguatge groller en l'elecció dels programes

4.2.2 Resultats de la recerca derivats del tractament de dades amb el programa Atlas-Ti

Les preguntes que hem analitzat amb programa Atlas-Ti han estat les més directament relacionades amb l'objecte d'estudi de la recerca. És, doncs, aquell bloc de preguntes en què indagàvem l'ús que les famílies fan de la televisió, la relació que n'estableixen amb el llenguatge i també amb els valors.

Elecció de programes

- En relació a qui escull els programes que miren els infants, la majoria dels casos (22) indiquen que els escullen els pares i els motius als quals es refereixen són variats:

“prohibits no, segons quins canals, segons quines sèries” (P24);

“quan eren petits se'ls prohibia, directament dibuixos de qualitat, no s'encenia la tele” (P22),

9 per l'edat,

“m'agrada el criteri de 13 anys, fins i tot aquí a l'escola informem, fem publicitat. Fa alguns anys es van publicar uns tríptics que enviava la Generalitat del Departament de l'Audiovisual i els vam distribuir als alumnes i a les famílies perquè ho sabessin” (P1);

“criteris com que sigui adequat a l'edat, que sigui una mica instructiu, o com a mínim que sigui entretingut” (P20))

4 evitant la violència,

“que no hi hagi res en absolut de violència, és a dir, el telenotícies no el miren mai” (P5)

“quan veu una pel·lícula que veiem que és violenta, li diem que la canviem”(P2)),

3 per motiu de llenguatge groller,

“i vocabulari també per exemple el Shin Chan per coses de vocabulari i coses que fa” (P17);

“imatges truculentes, els nens s’hauran d’acostumar però a segons quina edat, escenes de sexe una mica pujades de to, i algun llenguatge groller” (P24),

3 per l’horari,

(“fins que no ha sopat no es veu” (P14); “escullo els que no ha de veure” (P 16)),

i 1 pel llenguatge no sexista.

En una ocasió no hi ha informació dels motius que orienten l’elecció dels pares.

Per la resta,

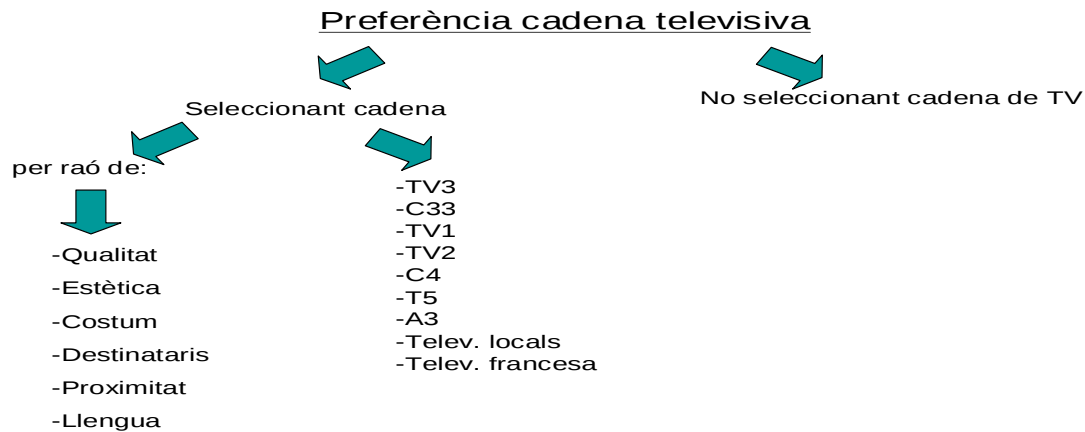
3 entrevistats indiquen que els escullen els fills. En aquest cas coincideix que els fills són més grans (a partir de 12 anys) i el que asseguren els pares és que no siguin violents.

(“com que ella no abusa i et diu que avui fan no sé què i voldria veure-ho (...) ella demana coses normals, hi està 20 minuts i se’n va” (P23))

2 entrevistats indiquen que els escullen per consens entre pares i fills

(“ho decideix ella amb el nostre consentiment” (P 25))

2 entrevistats, d’un total de 29, indiquen que els programes els escullen els avis.

- La gran majoria dels entrevistats (24) manifesten preferir TV3 per motius de qualitat, costums, estètica i proximitat

(“TV3 canvia perquè va canviant la societat” (P 4)),

(“no la trobo tan horterera com les altres” (P 5); “hi ha alguna cosa més que el llenguatge, l'estètica, la manera de fer, d'enfocar, sobretot es nota en les sèries, els personatges, les temàtiques” (P 22);

“la sento més propera, suposo que influïda per l'idioma (...), els programes estan més controlats, més pensats” (P 12);

“ens agraden els informatius perquè potser ens agrada saber el que passa per aquí” (P 26)),

Concretament, la qualitat (9), la defineixen a partir d'una selecció millor de programes, pel tipus de programació, i per l'audiència a qui van dirigits:

(“és la que fa una programació més amena i de qualitat” (P 8);

“ho selecciono per l'interès documental, científic, informatiu, cultural i en base a l'actualitat i que sigui entretingut” (P 10);

“el nivell, amb alts i baixos, però és superior a altres” (P 11);

“pel tractament que fan de les notícies” (P 13))

també per la llengua que empren (3) que fa s'hi identifiquin més:

(“perquè parlen en català” (P 17); “la diferència és que no m'identifico amb el llenguatge, l'estètica, la manera de fer certes coses, els documentals, fins i tot els telenotícies” (P 22))

i 3 senzillament per costum:

“poses TV3 i rarament es canvia” (P 21); “acostumem a mirar TV3” (P 5).

- Dels 24 que diuen que prefereixen TV3, 8 manifesten que la televisió promou contravalors i 5 que la televisió promou valors positius. 5 d'ells diuen que la violència és un dels factors negatius de la programació televisiva. 2 d'ells indiquen que el llenguatge groller és un dels aspectes negatius de la televisió. 7 d'ells indiquen que la televisió té la funció de distreure, 4 consideren que predomina la funció d'educar, 10 la funció d'entretenir, 1 homogeneïtzar, 7 informar.

4 entrevistats manifesten que prefereixen TV1 per la qualitat (2), per la llengua (2) i per costum (1).

(“Antena 3 i Televisió Espanyola ens semblen menys sectaris que altres” (P 3);

“les notícies de la 1 també m'agraden i em semblen adequades” (P 13)).

Alhora, 2 d'ells manifesten que la televisió promou contravalors, i 0 que promou valors positius. D'entre ells, 0 consideren que la violència sigui un factor negatiu a la televisió, 0 també que en sigui el llenguatge groller. Dos d'aquests indiquen que la televisió té la funció de distreure, 0 la funció d'educar, 1 d'homogeneïtzar, 1 d'entretenir i 1 d'informar.

2 entrevistats manifesten que prefereixen TV2

(“TV2 fan pel·lícules que estan bé” (P 5))

2 entrevistats manifesten que prefereixen Cuatro

1 entrevistat manifesta que prefereix Antena 3

4 entrevistats manifesten que prefereixen Canal 33

(“K3 sí està més pensant en els nens” (P 14); “perquè fan bons documentals” (P 17))

2 entrevistats manifesten que prefereixen la televisió local

1 entrevistat manifesta que prefereix la televisió francesa

2 no tenen preferència

- La majoria d'entrevistats escullen la cadena per raons de qualitat (11)

(“perquè no la trobo tan horterera com les altres” (P 5); “és la que fa una programació més amena i de qualitat” (P 8); “ho selecciono per l'interès documental, científic, informatiu, cultural i en base a l'actualitat i que sigui entretingut” (P 10); “el nivell, amb alts i baixos, però és superior a altres” (P 11); “pel tractament que fan de les notícies” (P 13)). (“no la trobo tan horterera com les altres” (P 5); “hi ha alguna cosa més que el llenguatge, l'estètica, la manera de fer, d'enfocar, sobretot es nota en les sèries, els personatges, les temàtiques” (P 22))

Es curiós que, d'aquests, 6 indiquen també que la televisió promou contravalors, i només 3 que promou valors positius.

L'escullen per la llengua que utilitzen (3):

(“la diferència és que no m'identifico amb el llenguatge, l'estètica, la manera de fer certes coses, els documentals, fins i tot els telenotícies” (P 22))

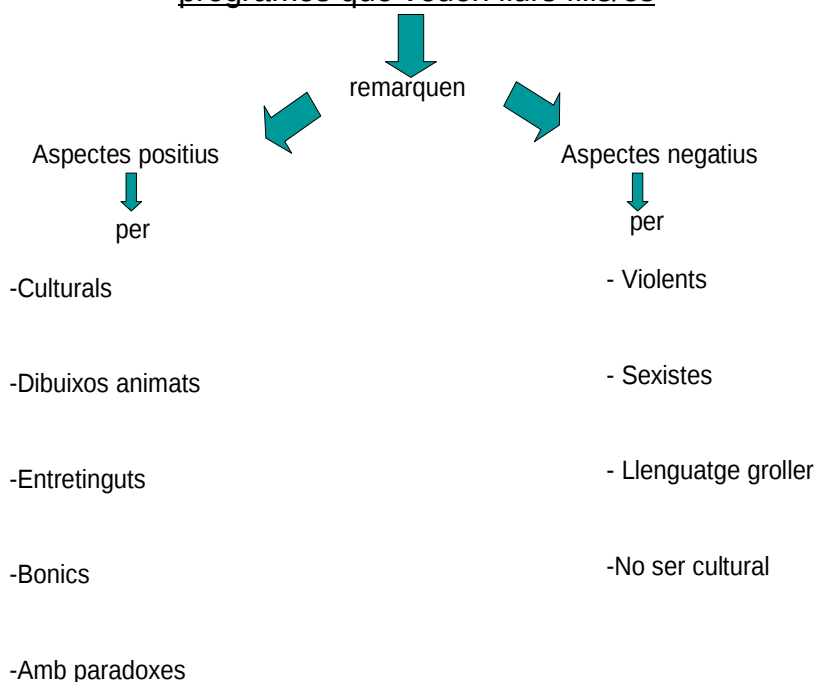
Per proximitat (3)

(“la sento més propera, suposo que influïda per l'idioma (...), els programes estan més controlats, més pensats” (P 12); “ens agraden els informatius perquè potser ens agrada saber el que passa per aquí” (P 6))

Per costum(3)

(“poses TV3 i rarament es canvia” (P 21))

Aspectes positius i negatius que destaquen dels programes que veuen llurs fills/es

- Volem esmentar que els entrevistats destaquen més aspectes positius (25) que negatius (12) dels programes de televisió que miren els seus fills i filles.

Dels que esmenten aspectes positius, 10 en valoren els aspectes culturals i en destaquen el fet dels programes d'animals –aquests 10 alhora manifesten que veuen TV3 i cap TV1–,

(“promouen valors de respecte, solidaritat, col·laboració i aporten informació i coneixements” (P 9))

8 valoren el fet que siguin dibuixos animats

(“tenen una edat molt innocent i no són gens violents, i fomenten valors positius” (P 2); “estèticament bonics, originals (...) històries divertides, dolces, molt tranquil·les” (P 21)).

6 valoren el fet que entretinguin

(televisió com a eina per poder estar una estona amb els fills i poder parlar; “concursos i futbol”),

3 dels quals comenten que és pel fet que són bonics (innocents, infantils, ingenus, d'animals).

1 detalla que valora el fet que provoca paradoxes o reptes que obliguen a pensar

(“provoca paradoxes o situacions, reptes que obliguen a pensar” (P 10)),

1 en valora l'humor

(“veure'ls riure” (P 22)),

2 en destaquen el desenvolupament personal

(“alguns tenen missatges sobre l'amistat” (P 27))

Quant als motius a què es refereixen en relació als aspectes negatius destaquen:

7 per motius violents (7).

1 per qüestions sexistes

(“les sèries, si són juvenils, a vegades el sexe implícit i algun contingut que crec no apte, doncs no et pots refiar de l'edat que posen” (P 30)),

2 per l'ús de llenguatge groller

(“aquells en els que hi ha una gran descàrrega verbal i física” (P 9)),

2 per no ser cultural

(“no són molt culturals” (P 8); “no suporto que vegin el Shin Chan” (P 13)),

1 per la rapidesa

(“perquè els canvis tant sovintejats de temes i coses que succeeixen impedeixen poder parlar d'un aspecte perquè tot seguit ja hi ha un altre tema o escena a comentar” (P 1)),

1 per la homogeneïtzació (“poca diversitat” (P 27)),

i 2 per models no compartits

(“he prohibit per hores i per continguts” (P 12); “Shin Chan és un model que no m'agrada” (P 20)).

Funcions

- És considerable la varietat de funcions que esmenten els pares i mares però d'entre elles destaquem que l'educadora no és de les més importants per a ells/es. La majoria apunten cap a la funció d'entretenir (13)

(“un espai per relaxar-se i asseure's al sofà” (P 9); “la televisió és per entretenir, no té una finalitat educativa” (P 14); “té una dimensió de recreo” (P 15); “funció de companyia” (P 15); “funció de temps lliure” (P 15))

de distreure (11),

(“sensació d'utilitzar-ho com a pàrquing” (P 1); “pares que per treure's el problema dels nens, els enxufen a la televisió” (P 6); “la televisió fa de cangur però no ho volen assumir” (P 16); “la utilitzen els pares perquè els nens callin” (P 17); “si vols estar tranquil, posa'ls davant la televisió i estaràs tranquil el temps que calgui” (P 19))

i també informar (8).

Només en 4 casos destaquen la funció d'educar

(sembla que no es plantegen tant la funció d'educar. Sobta amb la resposta anterior, ja que els que més els agraden són els programes culturals, que potser podem relacionar més amb l'educació que els d'entreteniment o distracció). (“funció informativa importantíssima, amb gran capacitat de transmetre el que està passant” (P 15))

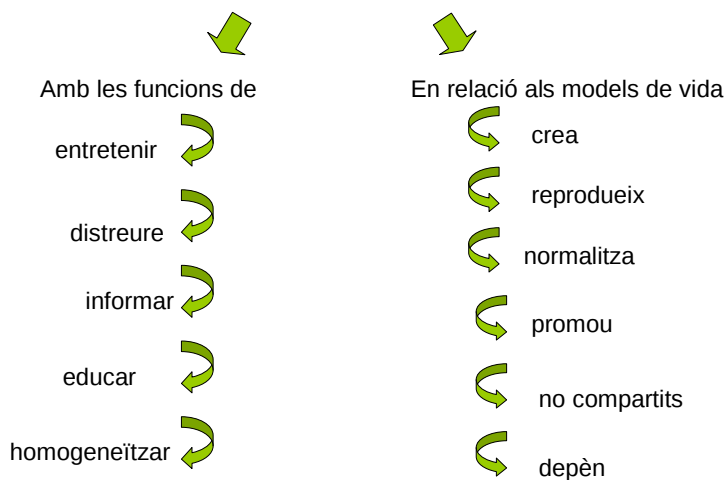
- A banda d'això, 3 manifesten que homogeneïtza

(“volen posar un patró de conducta, deixen poc espai de llibertat” (P 2); “es volen inculcar certs valors o patrons o mostrar les intimitats de les persones, la qual cosa atempta contra la individualitat” (P 23))

i 1 manifesta que no ho sap

(“no li veig una funció clara” (P 20)).

Televisió

Models de vida

- 9 consideren que crea models de vida i 2 d'aquests 9 consideren que la televisió té la funció d'educar.

(“tot i que la televisió no ho pretengui, la gent se socialitza o pren la referència o la conducta del que allí apareix perquè els sembla que és la norma (...) encara que la televisió no ho pretengui però la gent veu, pren models” (P 3); “crea, posa modes de coses perquè connecten amb necessitats” (P 4); “està creant models de relació social en els que les diferències de gènere, de classe segueixen sent-hi, s'estan mostrant” (P 13); “està creant una psicosi d'alarmisme, impotència, impossibilitat de transformar coses, conformisme... passen coses terribles i estem d'espectadors” (P 22)).

4 creuen que reprodueix models de vida

(“la televisió reprodueix necessitats i sentiments latents que hi ha a la societat” (P 4); “crec que si la brossa agrada és perquè hi ha gent que la segueix” (P 5); “la televisió retransmet models de vida” (P 10))

que normalitza els models de vida (2)

(“als adolescents els pot estar passant patrons de vida: relacions molt fàcils entre joves que s'enrotllen (...) es tendeix a normalitzar el que apareix per televisió” (P 7))

2 consideren que els promou

(“crec que influeix (...) hi ha sèries de televisió on totes les nenes són guapes, mones” (P 1); “plantegen coses inassolibles per bona part de la població (...no sóc feminista radical però hi ha anuncis ‘machistes’” (P 21))

1 manifesta que depèn

(“no crec que hagin estat tan influents per a ells, potser pel tipus de programa que veien, eren força neutres” (P 18))

Volem destacar que tot i que els pares i mares entrevistats no valoren tan negativament els programes de televisió que miren els seus fills, ja que malgrat que apunten alguns aspectes negatius, els positius són més freqüents; quan ho relacionem amb els models que transmeten, són més els que apunten a un model negatiu: destaquen que es transmet principalment la manca d'esforç i la immediatesa, i també que tot val per aconseguir el que t'interessa, es pot fer qualsevol cosa i no passa absolutament res. A banda d'això destaquen també la no consideració dels altres, les manques de respecte mútues (amb actituds sexistes 2), arribant fins i tot a actituds i comportaments agressius i violents. És curiós, no fan referència a la competitivitat. El model positiu només tres persones l'anomenen, apuntant la solidaritat, la cultura i models moderns i positius.

Tipologia de models

- Els entrevistats diferencien molt els programes que, en general, es poden veure per televisió i els que ells veuen, ja que en la tipologia de models es destaquen molt els negatius, mentre que quan els hem preguntat els aspectes positius i negatius del que ells miren, han destacat molt més els positius. Per aquesta raó, només 3 persones manifesten que conviden a una tipologia de models amb positiu (*“solidaritat” (P 2)*), mentre que 9 indiquen que incentiven els models

amb negatiu (*"discussió permanent, violència, agressivitat, falta de respecte"* (P 2)). És interessant destacar que 6 manifesten que proposen models de "caire urbà"

("individualisme, que no te'n fies de ningú, anant cadascú a la seva i oblidant-te dels altres" (P 4); *"tipus de vida no d'acord amb la realitat"* (P 8); *"programes adreçats a joves que promouen la cultura del poc esforç, del consum"* (P 15); *"èxit fàcil, frivolitat, superficialitat"* (P 25); *"sedentarisme"* (P 28), *"consumisme, egoisme, violència"* (P 30)).

Dels que consideren que impregnen models amb valors de caire negatiu que, en general podem reflectir amb expressions de tipus...

"contradicció immensa entre el que postulem i el que fem com a persones" (P 4); *"la cultura del no esforç, els canals de televisió privats estan donant valors molt negatius"* (P 16); *"la violència a la televisió, la crítica, la manca de respecte per exemple en els torns de paraula en segons quins debats... són models per a mi rebutjables"* (P 20)),

es fa força èmfasi en el relativisme de valors (5)

("tot és possible i tot es pot aconseguir, es pot jugar amb les emocions que no passa res, les conductes no tenen conseqüències" (P 9); *"no hi ha esforç, no val la pena, no passa res"* (P 1)),

tot i que també es fa referència directa a valors negatius com l'agressivitat (2),

2 al sexisme,

("model de societat on liar-se amb qualsevol és fàcil" (P 17)),

0 els competitius,

1 els perfeccionistes,

i 3 els irrespectuosos

("no respectem el que està davant sobretot si discrepem" (P 4)).

Imitació de personatges

- Els vam preguntar si observaven que els infants i adolescents imitaven els personatges que surten per la televisió i la resposta va ser molt positiva. En 16 casos van respondre que sí, i alhora apuntaven que el llenguatge que empren és correcte (4)

(“imiten el Conan, és un llenguatge normal” (P 16); “acostuma a ser raonable” (P 29)),

1 que és normal

(“bastant normal, no és groller” (P 23)),

i 2 que és incorrecte

(“altres cadenes un llenguatge força vulgar i amb deix de pronunciació incorrecta” (P 8); “no acostumen a passar-se excessivament... comparats amb altres no tant però de tant en tant llencen algun renec, alguna grolleria” (P 20))

Pel contrari 9 entrevistats consideren que no imiten personatges

(“no veig que imiti” (P 2)).

Valors que promou

- Una altra de les preguntes se centrava en els valors que es considera que promou, en general, la televisió i, en aquest cas, considerem rellevant apuntar que és força similar el nombre de persones que considera que promou valors positius (7) i els que pensen que promou contravalors (10). D'entre aquests darrers (contravalors):

(“hi ha més horterada, el més vulgar, el que atrau més l'audiència” (P 5); “promou més valors negatius, egocentrisme, consumisme” (P 9); “promou acumulació de coses materials, sóc el millor perquè tinc molt, la fama fàcil” (P 12); “el tema de la competitivitat, no de diàleg, sinó de discutir sense raonar” (P 13); “molta frivolitat” (P 17); “m'al·lucina el tema de les relacions de parella, una barbaritat el canvi de parella continu, enrotllar-se amb el primer que passa” (P 19); “bastant agressió, falta de criteris i valors” (P 28)).

I d'aquests, 4 consideren que la televisió té la funció d'entretenir i 4 de distreure.

Hi ha qui considera que promou valors positius (7)

(“la televisió també és reflex de campanyes de medi ambient, educació vial, educació de gènere...” (P 10); “algunes sèries de dibuixos animats... el tema de la solidaritat el trameten (P 12)”; *“tolerància amb la diferència” (P 14); “surten gent d’altres ètnies on s’ha vist una convivència normal (...), famílies diverses, homosexualitat, adopció, discapacitats” (P 19)).*

I d’aquests cap creu que la televisió té la funció d’educar ni tampoc d’informar.

A més a més, hi ha qui considera que promou valors contradictoris (4)

(“el to i la imatge... fins a quin punt et resulten confiables, honestos... gestos, mirades, pauses...” (P 4); “la contradicció entre el que postulem i el que fem (...) els hi diem que no se’n refiïn de ningú, que vagin a la seva” (P 4); “promou valors contradictoris entre si, d’una banda models de vida on el diàleg no és on es resolen els conflictes sinó amb altres coses” (P 10))

3 que hi ha de tot

(“els mitjans eduquen i deseduquen” (P 7))

2 que no promou valors

(“valors no n’hi trobo pràcticament cap” (P 6); “valors no, creant una moda, suposo serà sensibilitzar però és una forma molt frívola de fer-ho” (P 24))

- Les persones diferencien molt els valors que en general consideren que es promouen des de la televisió i els programes que promouen els que miren els seus fills/es. És una distinció molt important ja que destaquen que la televisió mostra tot tipus de valors. No saben com però tenen clar que influeixen, fins i tot amb valors contradictoris reflectint el que es percep a la societat. De negatius apunten la competitivitat, el consumisme, la cultura del poc esforç, discussió, frivolitat; i de positius, la tolerància, la solidaritat.

Relació entre valors i llenguatge

- En 19 casos indiquen que sí que n'hi ha
(“les paraules són expressió d’una forma de relacionar-se que són pautes agressives de relació” (P 3); “el llenguatge configura el nostre pensament, la nostra manera d’estar en el món” (P 4); “a les imatges els hi acabem posant un significat que té a veure amb l’estructura verbal” (P 4); “un exemple el llenguatge simplificat que reflexa valors de simplificació i banalització, el llenguatge violent que comporta valors de violència i agressivitat” (P 10); “reflexa certes actituds, no és neutre l’ús del llenguatge, és una manera de mostrar-se davant dels altres, a vegades reflexa actituds molt agressives i despectives” (P 18); “ens estructura, som llenguatge, però no sols llenguatge verbal” (P 18); “el llenguatge promou que qualsevol paraula és vàlida, qualsevol sintaxi” (P 22); “el mimetisme, hi ha molta manipulació del missatge, s’està pervertint el llenguatge” (P 24))
i en un cas que no n’hi ha
(“no ho veig” (P 6)).

Converses sobre el llenguatge i correcció del llenguatge groller

- És rellevant que els pares i mares apunten que parlen amb els seus fills del llenguatge que senten en els programes que miren a la televisió i, a més a més, en molts dels casos també apunten que els corregeixen quan es fa un ús del llenguatge groller.

Concretament, en 13 ocasions afirmen que sí estableixen converses amb llurs fills/es sobre el llenguatge que empra la televisió, mentre que només en una ocasió indiquen que no.

(“parlem molt amb els nens sobre el llenguatge, darrere les paraules hi ha un iceberg” (P 23); “comentem molt dels anuncis, som força crítics, la publicitat està sense control (...) ara són tan elaborats que fan que estiguis enganxat” (P 12); “no diuen moltes paraulotes, els corregeixo si en diuen i parlem molt del llenguatge” (P 12)).

A més a més, la majoria de persones (25) manifesten que sí que els corregeixen

(“els corregim molt perquè em resulta desagradable, especialment desagradable” (P 15); “puc dir un renec en la intimitat com a descàrrega però no ho diré en públic, ni l'escric (...) els hi dic que dir un renec pot ser una descàrrega però cal fixar-se com es diu i on ho diuen i amb qui i com es diu perquè si l'altre ho rep com agressió, deixa de ser una descàrrega” (P 4); “alguna vegada també se'ns escapen a nosaltres; cal ser conseqüents, però com a mínim saber disculpar-se, autocorregir-se també és una bona manera d'assentar models” (P 20))

i només 1 que no

(“no els corregeixo molt, només quan crec que és desproporcionat el to o la paraula que utilitzen. Entenc que dins del llenguatge hi ha paraules malsonants i ho veig amb normalitat; si jo o els meus amics o el meu cercle ho fem, ells també” (P 18)).

Coneixement del CAC i servei de defensa de l'audiència

- En 7 entrevistes s'indica que no coneixen el servei del CAC, mentre que en 15 manifesten que sí. D'entre aquests, 5 manifesten que no coneixen el servei de defensa de l'audiència i 7 que sí que en tenen coneixement

(“sé que existeixen aquests serveis però no sé com accedir a ells” (P 16)).

- Quan els donem a conèixer l'existència d'aquest servei, 10 indiquen que no trucarien, d'entre els quals 2 manifesten que no trucarien perquè pensen que no serveix de res

(“tinc poca fe, seria més maquillatge que una altra cosa” (P 18); “a les publicitats que posen a la franja infantil, surten les imatges més impactants de les pel·lícules de la nit” (P 24)),

i 6 diuen que prefereixen canviar o apagar la televisió

(“més fàcil prémer un botó” (P 6); “no crec en el mecanisme de queixa individual per un servei col·lectiu, has de tenir la pell molt fina i ser molt sensible per adonar-te que aquell contingut va contra la teva dignitat i trucar a un telèfon” (P 10); “quasi optaria abans per no veure-la que per manifestar-me en contra perquè per a mi no és prioritari” (P 14)).

13 dels entrevistats que manifesten que sí trucarien al servei, 7 ho farien per motius d'agressivitat

(“el tema de vocabulari, el tema d'agressió, i la demanda del rètol amb les edats” (P 1); “demanaria que no s'emetessin tots els programes que inciten a la violència, que renten la roba bruta de la gent per guanyar diners passant per vexar i insultar tothom que s'hi presti” (P 29)),

6 per motius de contingut

(“Em queixaria quan no es respectin aquests mínims, quan ja passem a una teleporqueria (...) entenc que hom té la llibertat d'escollir i dir si veig o no un programa” (P 14); “per deformacions en la informació o massa partidisme polític en alguns canals, o per poca qualitat en els programes” (P 11); “dibuixos animats tallats pel mateix patró i allunyats de nosaltres” (P 27); “eliminar programes de concursos inútils i programes que només parlen de famosos, proporcionar programes de debat i documentals” (P 28); “pels curts, els anuncis i els tipus d'anuncis” (P 22)),

4 per continguts no adequats a l'edat

(“per l'àmbit infantil i juvenil que no està creant nous formats ni pel·lícules destinades a aquests públics” (P 22); “hi ha coses en horari de nens que és absolutament mal educat” (P 5); “programes que enalteixen la violència en horari infantil” (P 25)),

3 per continguts de sexe

(“per temes relacionats amb el sexe a determinades hores” (P 20)),

2 per l'ús de llenguatge groller

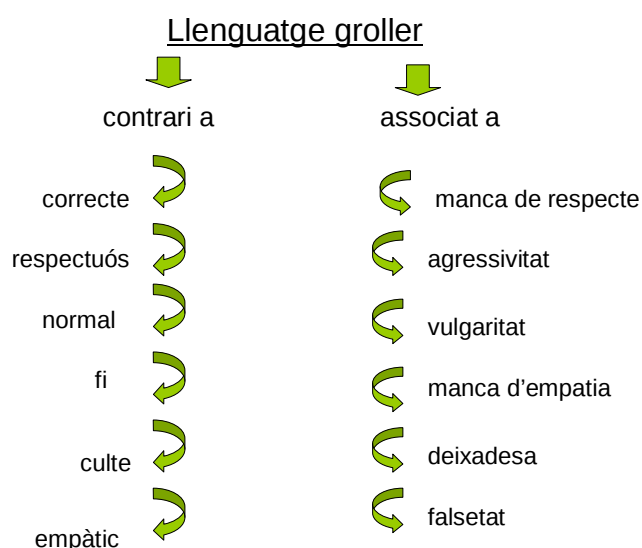
(“perquè hi ha coses en horaris de nens que és maleducat, ensenyen el cul, pare mig borratxo...” (P 5)),

2 per discriminacions per gènere

(“em queixaria no només pel llenguatge sinó per l’ideal, pel paper de la dona com el tracten a la publicitat em sembla d’escàndol” (P 21)),

1 per l’ús de renecs

(“per l’ús de paraulotes i paraules desconsiderades a la televisió” (P 8)).

El darrer gran bloc de continguts estava centrat en el llenguatge groller, concretament analitzàvem els conceptes que es consideraven contraris i també els valors amb els quals els entrevistats l'associen.

▪ Conceptes contraris al llenguatge groller

Són diverses les accepcions i termes que s'apunten com a contraris al llenguatge groller tot i que la majoria dels entrevistats indiquen 'llenguatge correcte' (16)

(“és el de la bona educació” (P 3); “el llenguatge que no fa mal a les orelles” (P 5)).

És també força contraposat al llenguatge respectuós (9)

(“pensant el que has de dir” (P 23); “amable” (P 30); “elegant” (P 14)).

4 s'inclinen per llenguatge normal

(“un llenguatge natural” (P 20)).

3 indica llenguatge fi

(“políticament correcte” (P 10)).

3 consideren el llenguatge culte com a oposat al groller

(“no és qüestió de baixar el llistó, ja ens n'encarregarem nosaltres al carrer de baixar-lo, no cal que el baixin ells” (P 24))

1 indica llenguatge empàtic

(“el llenguatge de cor a cor, de les paraules que arriben a l'ànima i desperten els teus millors sentiments, aquelles coses que quan les mires t'arriben endins” (P 4)).

▪ Valors associats al llenguatge groller

Per contraposició a la pregunta anterior, els valors que més sovint s'associa al llenguatge groller són:

la manca de respecte (17)

(“intolerància, agressivitat” (P 2); “relació agressiva amb la gent, de menyspreu, de manca de respecte” (P 3); “manca de respecte a l'interlocutor, quan s'usa llenguatge groller hi hauria manca de consideració cap a l'altra persona” (P 7); “denigració, simplificació, banalització” (P 10);

l'agressivitat (8)

(“la intolerància, l'agressivitat” (P 2); “un tipus de relació agressiva amb la gent, de menyspreu, de manca de respecte” (P 3); “violent, impulsiu, egocèntric” (P 9); “violència, prepotència, manca de sensibilitat contra el pròxim, manca d'empatia, és que hi ha moltes menes de llenguatge groller” (P 15); “manca de respecte, intolerància, violència si es pot dir valor” (P 20); “atac, violència, manca de respecte, incomoditat, sentir-se malament” (P 23); “violència, conductes incorrectes,

antisocials i ofensives" (P 28); "violència, desordre, gamberrisme, pèrdua de respecte" (P 30))

7 el de la vulgaritat

("vulgar, fastigós, una cosa que no va amb mi" (P 5); "baix nivell cultural i educacional" (P 8); "a vegades va associat a simplicitat" (P 11); "mesquinesa" (P 14); "simplicitat, hiperrealisme mal entès" (P 24))

4 fan esment de la manca d'empatia

("poc coneixement o poca sensibilitat de pensar en els altres" (P 1); "és com ser groller, que no està sent capaç de mirar l'altre" (P 1); "l'egoisme, el no preocupar-se per res dels altres" (P 19))

2 hi associen el valor de la deixadesa

("matxisme, racisme, homofòbia, tots els contravalors" (P 21); "a vegades el llenguatge pot ser groller però el to no és agressiu, llavors no em preocupa perquè a vegades el llenguatge groller és una descàrrega emocional però no passa res perquè en el to de la persona no hi ha afany de causar dany a l'altre" (P 4))

i en un cas s'ha associat a la incomoditat, en un cas també a la discriminació i en un altre a la falsedat

("manca de respecte i tòpics, parlar de tòpics i falsedat" (P 16)).

Relació entre llenguatge emprat a la televisió i valors que té la societat en general

No es percep una relació significativa entre els que afirmen que el llenguatge groller és un aspecte negatiu dels programes televisius i els que indiquen que la televisió exerceix de modelatge en les formes de vida dels televidents.

És de destacar que cap entrevistat trucaria al servei de defensa de l'audiència del CAC per l'ús de llenguatge groller a la televisió ni per l'ús de renecs, i per contra, sí que ho farien per continguts de caire agressiu o altres motius. De fet, són més nombrosos els entrevistats que destaquen la

violència com a tret negatiu dels programes que no pas els que esmenten l'ús del llenguatge groller i, especialment, els que destaquen la violència gratuïta dels dibuixos animats, concretament en les sèries japoneses.

Volem destacar que els que posen de relleu la violència com a aspecte negatiu dels programes televisius, esmenten tant conductes violentes dels dibuixos animats, com dels programes esportius.

D'entre els 7 entrevistats que destaquen la violència com a element negatiu de la programació televisiva, un total de 3 manifesten alhora que la televisió promou contravalors, dels quals només 2 trucarien al CAC per motius de contingut agressiu en la programació.

Dels 22 casos en què són els pares els que escullen els programes televisius que miren els fills, 4 assenyalen que la funció de la televisió és educar.

Els 2 que entenen que el llenguatge groller és un aspecte negatiu de la televisió consideren que l'agressivitat és un valor associat al llenguatge groller.

Dos dels casos en què assenyalen la violència com a aspecte negatiu de la televisió indiquen que l'agressivitat és un valor associat al llenguatge groller.

Només en un dels dos entrevistats que manifesten que el llenguatge groller és un aspecte negatiu dels programes televisius, el mateix entrevistat exposa que es tendeix a imitar els personatges televisius, i en aquest cas no es manifesta que un aspecte d'aquesta imitació sigui precisament l'ús d'un llenguatge no correcte.

Un dels dos entrevistats que revela que el llenguatge groller és un aspecte negatiu dels programes televisius afirma alhora que la televisió promou contravalors.

4.3. Anàlisi del contingut dels programes

L'anàlisi de contingut dels programes de televisió, tant qualitatiu (el discurs) com quantitatiu, és que aquests influeixen directament, que són assumits pel telespectadors sense una reflexió crítica, ni resistència (Fiske, 1994, Turner, 1992, Kellner, 1995).

Les categories que hem elaborat per als aspectes que fan referència a la forma del llenguatge groller han estat definides per evitar confusions.

4.3.1 Definició de categories²

Renec o paraulota

Paraula tinguda per grossera o indecent usada com a interjecció.

Cataloguem els renecs com a insults, descàrregues i falques, en funció de l'ús que se'n fa.

Insult

Considerem insult aquella paraulota o renec utilitzat amb intencionalitat ofensiva.

Descàrrega

Paraules emprades amb la intenció d'expressar la intensitat i l'estat d'ànim alterat de l'emissor, sense necessàriament anar a carregar contra res ni ningú, ni tampoc expressar un estat d'ànim negatiu.

“puc dir un renec en la intimitat com a descàrrega però no ho diré en públic, ni l'escric (...) els dic que dir un renec pot ser una descàrrega però cal fixar-se com es diu i on ho diuen i amb qui i com es diu perquè si l'altre ho rep com agressió, deixa de ser una descàrrega” (P 4).

Falca i frase feta

Definim falca com aquells mots (en aquest cas únicament paraulotes) que s'utilitzen per allargar la frase, a causa d'un vici d'elocució

² Font adaptada de l'Enciclopèdia Catalana.

repetitiu, o bé per permetre a l'emissor pensar la continuació de la conversa.

D'altra banda, definim frases fetes com aquelles expressions, tipus modismes, que l'emissor pronuncia com a comodí. Una de les característiques més definitòries de la frase feta és la seva contextualització en funció de la cultura, l'espai i l'activitat que es realitzi.

Crits

Paraules pronunciades en veu molt alta, que tant poden tenir caràcter d'insult, descàrrega o frase feta i falca. Dificulten el diàleg perquè malgrat que no s'interromp l'altre ni se l'agredeix manifestament, l'interlocutor percep hostilitat en l'expressió de l'emissor. No afavoreix una bona actitud dialògica.

Interrupcions en el torn de paraula

Suspensió de l'execució d'una seqüència que queda substituïda automàticament i obligatòriament per una altra seqüència emesa per un altre interlocutor o per un so extern.

Agressió personal

Atac contra l'equilibri, la dignitat o la integritat d'una persona. Acció il·legítima no justificada legalment contra els drets d'una persona i, en especial, contra la seva integritat física. Intenció d'arribar a una obertura d'hostilitats i als fets que revelen aquesta intenció.

4.3.2. Graella d'observació

Hem observat i analitzat 31 programes, el llistat dels quals adjuntem en l'apartat 3.1.3: 3 emissions de *La tarda*, 2 emissions de *Aída*, 2 de *Yo soy Bea*, 3 de *Arucitys*, 3 de *Lo Cartanyà*, 3 de *Porca Misèria*, 3 de *Ventdelplà*, 3 de *El cor de la ciutat*, 3 de *Círculo Rojo*, 3 de *El Club*, 3 de *A tu lado*.

L'observació de cadascun dels programes facilitats pel CAC ha estat enregistrat en una graella individual.

Gràfic N. 11

**Graella
d'observació**

			Verbal		No Verbal	
			Descripció	Quantitat	Descripció	Quantitat
Forma	Renecs	Insult				
		Descàrrega				
		Falques, frases fetes				
	Dificulten el diàleg	Crits				
		Interrupcions, torn de paraula				
		Agressions personals				
Continguts de manca de respecte	En referència a malalties, accidents					
	En referència a excrements, vòmits, mocs, etc.					
	En referència a opcions sexuals, o qüestions de gènere					
	En referència a zones del cos o sexualitat					
	En referència a opcions religioses					
	En referència a opcions ideològiques o polítiques					
	En referència a determinades cultures, ètnies o races					
	Violència gratuïta					
	En referència a la mort					

Els criteris de selecció de la mostra de programes han estat els següents:

- Programes de diferents tipus: telesèries, magazines, humor i culturals.
- Programes que s'emeten a diferents canals de televisió.
- La majoria dels programes s'emeten en franja horària protegida o bé s'inicien dins aquesta franja. Com a excepció hem inclòs les telesèries de producció pròpia que no són de Televisió de Catalunya, per haver constatat amb l'estudi del Ferran Casas, que són programes de màxima audiència per la població protegida.

1) Utilització del llenguatge groller

Adjuntem a continuació una taula referent als totals d'ús del llenguatge groller dels programes analitzats

Gràfic N. 12
Utilització de llenguatge groller

Alta (més de 100)	"Aruscity" : amb 182 "Aida" : amb 151 "A tu lado": amb 124 "La Tarda" : amb 118
Mitja (de 40 fins 100)	"El cor de la ciutat": amb 47 "Lo Cartanya": amb 69 "El Club": amb 59 "Porca Misèria": amb 73
Baixa (de 0 fins 40)	"Yo soy Bea": amb 2 "Vent del Pla": amb 3 "Círculo Rojo": amb 10

Entre els programes en què s'observa un major ús del llenguatge groller són aquells en format magazine els que tenen un major

nombre de registres per aspectes que dificulten el diàleg (crits, interrupcions, agressions personals); mentre que en relació a les sèries, només *Aída* apareix en aquesta primera franja i es destaca per la quantitat de renecs que apareixen (insult, descàrrega, falques i frases fetes).

Per altra part, podem assenyalar que la major quantitat de llenguatge groller utilitzat forma part del llenguatge verbal, i en relació a les dimensions corresponents a la forma en destaquen els renecs (insult, descàrrega, falques, frases fetes) i el llenguatge que dificulta el diàleg (crits, interrupcions, agressions personals), i no els continguts.

2) Format dels programes i dimensions del llenguatge groller

La tendència que es registra quan es té present el format dels programes –sèries o magazines– es pot deduir dels quadres que presentem a continuació:

Gràfic N. 13

Format dels programes: Sèries i dimensions del llenguatge groller.

			Sèries				
			Total de Sèries analitzades: 19				
			Emissora: TV3, BTV, T5, A3				
			Verbal		No verbal		
			Quantitat	%	Quantitat	%	Totals
Forma	Renecs	Insult	62	17,46	0	0	
		Descàrrega	52	14,65	0	0	
		Falques, frases fetes	98	27,61	0	0	
	TOTAL		212	59,72	0	0	212
	Dificulten el diàleg	Crits	52	14,65	0	0	
		Interrupcions de torn de paraula	0	0,00	0	0	
		Agressions personals	19	5,35	0	0	
	TOTAL		71	20,00	0	0	71
	Continguts de manca de respecte	En referència a malalties, accidents		3	0,85	0	0,00
En referència a excrements, vòmits, mocs, etc.		9	2,54	0	0,00		
En referència a opcions sexuals o qüestions de gènere		8	2,25	0	0,00		
En referència a zones del cos o sexualitat		24	6,76	2	0,56		
En referència a opcions religioses		1	0,28	1	0,28		
En referència a opcions ideològiques o polítiques		2	0,56	0	0,00		
En referència a determinades cultures, ètnies o races		13	3,66	0	0,00		
Violència gratuïta		1	0,28	4	1,13		
En referència a la mort		3	0,85	1	0,28		
TOTAL		64	18,03	8	2,25	72	
			347	97,75	8	2,25	355

Gràfic N. 14

Format dels programes: Magazines i dimensions del llenguatge grogler

			Magazines				
			Total de Magazines analitzats: 12				
			Emissora: TV3, BTV, T5, A3, 8TV				
			Verbal		No verbal		
			Quantitat	%	Quantitat	%	Totals
Forma	Renecs	Insult	18	3,73	2	0,41	
		Descàrrega	5	1,04	0	0,00	
		Falques, frases fetes	13	2,69	0	0,00	
	TOTAL		36	7,45	2	0,41	38
	Dificulten el diàleg	Crits	26	5,38	0	0,00	
		Interrupcions de torn de paraula	320	66,25	0	0,00	
		Agressions personals	50	10,35	0	0,00	
	TOTAL		396	81,99	0	0,00	396
Continguts de manca de respecte	En referència a malalties, accidents		0	0,00	0	0,00	
	En referència a excrements, vòmits, mocs, etc.		2	0,41	0	0,00	
	En referència a opcions sexuals o qüestions de gènere		17	3,52	4	0,83	
	En referència a zones del cos o sexualitat		15	3,11	3	0,62	
	En referència a opcions religioses		2	0,41	0	0,00	
	En referència a opcions ideològiques o polítiques		3	0,62	0	0,00	
	En referència a determinades cultures, ètnies o races		0	0,00	0	0,00	
	Violència gratuïta		0	0,00	0	0,00	
	En referència a la mort		3	0,62	0	0,00	
	TOTAL		42	8,70	7	1,45	49
			474	98,14	9	1,86	483

Considerem interessant remarcar que malgrat haver analitzat menys quantitat de programes de format magazine (12), aquests presenten, en valors absoluts, un major ús del llenguatge groller si els comparem amb els utilitzats en les sèries que hem analitzat (19). S'ha enregistrat un total de 483 referències del llenguatge groller en els magazines i, per contra, només 355 en les sèries.

D'altra banda, també volem destacar que, en els magazines, el 81,99% de l'ús del llenguatge groller es registra a partir de verbalitzacions que dificulten el diàleg, mentre que en les sèries això només ho hem observat en un 20%. Curiosament, els percentatges apareixen de manera inversa quan ens referim als renecs, amb un 7,45% en els magazines i un 59,72% en les sèries. En darrer terme, el percentatge classificable en manques de respecte és més elevat en les sèries, amb un 18,3%, per contra dels magazines amb un 8,70%.

3) Origen dels programes (televisió catalana i televisió no catalana) i les dimensions del llenguatge groller

Les tendències que fan referència a l'origen dels programes (televisió catalana i televisió no catalana) poden observar-se en la graella elaborada com a síntesi i que a continuació presentem:

Gràfic N. 15

Taula de freqüències i percentatges d'ús del llenguatge groller en els programes de televisió catalana analitzats

			Verbal		No Verbal		
			Quantitat	%	Quantitat	%	Totals
Forma	Renecs	Insult	50	11,55	0	0,00	50
		Descàrrega	45	10,39	0	0,00	45
		Falques, frases fetes	66	15,24	0	0,00	66
	TOTAL		161	37,18	0	0,00	161
	Dificulten el diàleg	Crits	39	9,01	0	0,00	39
		Interrupcions de torn de paraula	120	27,71	0	0,00	120
		Agressions personals	45	10,39	0	0,00	45
	TOTAL		204	47,11	0	0,00	204
	Continguts de manca de respecte	En referència a malalties, accidents		3	0,69	0	0,00
En referència a excrements, vòmits, mocs, etc.		4	0,92	0	0,00	4	
En referència a opcions sexuals o qüestions de gènere		20	4,62	0	0,00	20	
En referència a zones del cos o sexualitat		17	3,93	4	0,92	21	
En referència a opcions religioses		2	0,46	1	0,23	3	
En referència a opcions ideològiques o polítiques		2	0,46	0	0,00	2	
En referència a determinades cultures, ètnies o races		8	1,85	0	0,00	8	
Violència gratuïta		0	0,00	0	0,00	0	
En referència a la mort		6	1,39	1	0,23	7	
TOTAL		62	14,32	6	1,39	68	
TOTAL			427	98,61	6	1,39	433

Gràfic N. 16

Taula de freqüències i percentatges d'ús del llenguatge groller en els programes de televisió no catalana analitzats

			Verbal		No Verbal		
			Quantitat	%	Quantitat	%	Totals
Forma	Renecs	Insult	30	10,45	2	0,70	32
		Descàrrega	12	4,18	0	0,00	12
		Falques, frases fetes	44	15,33	0	0,00	44
	TOTAL		86	29,965	2	0,6969	88
	Dificulten el diàleg	Crits	39	13,59	0	0,00	39
		Interrupcions de torn de paraula	85	29,62	0	0,00	85
		Agressions personals	24	8,36	0	0,00	24
	TOTAL		148	51,568	0	0	148
Continguts de manca de respecte	En referència a malalties, accidents		0	0,00	0	0,00	0
	En referència a excrements, vòmits, mocs, etc.		7	2,44	0	0,00	7
	En referència a opcions sexuals o qüestions de gènere		5	1,74	4	1,39	9
	En referència a zones del cos o sexualitat		22	7,67	1	0,35	23
	En referència a opcions religioses		0	0,00	0	0,00	0
	En referència a opcions ideològiques o polítiques		2	0,70	0	0,00	2
	En referència a determinades cultures, ètnies o races		5	1,74	0	0,00	5
	Violència gratuïta		1	0,35	4	1,39	5
	En referència a la mort		0	0,00	0	0,00	0
	TOTAL		42	14,63	9	3,1359	51
TOTAL			276	96,17	11	3,8328	287 (100%)

Una primera anàlisi comparativa dels dos quadres ens permet assenyalar que les tendències en les distribucions de les dimensions del llenguatge groller s'assemblen força. La gran majoria de registres s'acumulen en relació a la forma del llenguatge groller, en un 47,11% en el cas de la televisió catalana i un 51,58% en el cas de la televisió no catalana.

Per últim, en relació a la forma d'utilització del llenguatge groller i centrant-nos en el cas de la televisió catalana, es comptabilitza un major nombre de renecs, concretament falques i frases fetes; i en relació a les formes que dificulten el diàleg els majors percentatges es concentren fonamentalment en les interrupcions i els torns de paraules.

Per finalitzar l'apartat considerem que és important assenyalar que en allò referit als continguts que evidencien una manca de respecte els percentatges i els valors relatius són similars. En el cas de la televisió catalana tenen un major pes els relatius a opcions sexuals, o qüestions de gènere i en el cas de la televisió no catalana el major percentatge és per a allò referent a zones del cos o a la sexualitat, si bé la diferència entre els valors no és massa significativa.

V.- CONCLUSIONS

A continuació desenvoluparem sistemàticament els resultats més rellevants observats a partir de l'anàlisi i la interpretació de les dades, en el ben entès que aquestes conclusions estan determinades per un perfil d'entrevistats i entrevistades (pares i mares) de nivell sociocultural mig-alt i nivell socioeconòmic mig-alt, que majoritàriament no consideren que la televisió no té en exclusiva la funció d'educar sinó que atorguen aquesta funció a altres agents socialitzadors; perquè són una mostra de pares i mares sensibles per l'educació dels seus fills i filles; que majoritàriament veuen televisió amb ells tot emprant-la de motiu de conversa tant pel que fa als continguts com pel que es refereix a les formes del que miren.

Si bé els instruments per a la recollida de dades han estat elaborats de manera que acompleixin tots els requisits per assegurar-ne una validesa interna elevada, val a dir que la mostra no és representativa de la població, no tant pel procés de selecció que hem seguit sinó pel perfil abans esmentat. Per tant, considerem necessari fer èmfasi en el fet que els resultats són fiables però no generalitzables. Seria molt interessant, per poder aconseguir una generalització de les dades, ampliar i diversificar el perfil dels entrevistats.

1. La significació del llenguatge groller segons el context cultural

A partir dels resultats obtinguts a partir de la interpretació de les dades, constatem la complexitat del concepte de llenguatge groller, i evidenciem l'existència de matisos en la seva definició en funció de l'edat, l'entorn cultural i també el professional, entre d'altres. És així com definim el llenguatge groller des de dues perspectives: la forma i els continguts. Quant a la forma, pot definir-se com a renecs i expressions que dificulten el diàleg, aquell tipus de llenguatge verbal i/o visual relatiu a insults, descàrregues, falques, crits, interrupcions del torn de paraula i agressions de caire personal. Quant als continguts, frases, gestos i actituds de mal gust que tenen la intenció d'insultar, ferir la sensibilitat, molestar, ofendre i degradar l'altre (sectors més desafavorits socialment), i poden remetre a la

reproducció d'estereotips i prejudicis de caire ètnic, racista, de gènere o de cultura, entre d'altres.

Lligant-ho amb la idea de l'ambigüïtat de la definició, considerem oportú destacar que famílies i professionals de la comunicació no atorguen el mateix significat al llenguatge groller. Així, les famílies entrevistades manifesten que el llenguatge que s'emet als programes televisius que veuen, tant els seus fills com ells mateixos, no és tan groller com el que senten a la vida quotidiana. D'altra banda, els professionals de la comunicació consideren que el seu objectiu és que la televisió sigui un reflex de la realitat. És a dir, que si se senten en contextos informals neologismes "grollers", ells simplement els identifiquen com a trets distintius d'un tipus concret de personatge, sense entrar en valoracions positives o negatives, motiu pel qual els incorporen als seus guions.

De la mateixa manera, en funció del tipus de programa, es percep un major ús d'alguns dels aspectes que hem considerat inclosos en el llenguatge groller. A les sèries se'n fa un ús més freqüent dels renecs, i als magazines el que més es detecta és tot allò que dificulta el diàleg, bàsicament interrupcions.

2. El llenguatge groller des de la perspectiva ètica

El llenguatge groller pot associar-se principalment a la manca de respecte, l'agressivitat i la vulgaritat, i és percebut com a contrari del llenguatge correcte, respectuós i "normal". Directament hi veiem associat el valor del respecte, doncs el fet de tenir en compte les necessitats i sentiments de l'altre és al rerafons de l'ús d'aquest tipus de llenguatge, tot i que, com hem dit anteriorment, pot ser una qüestió del moment, dels temps que vivim. No per això hem d'aclucar els ulls davant d'aquesta situació, doncs ens hi estem jugant el futur de la ciutadania.

La majoria de pares i mares atorga més pes al mal gust, al fet de remetre a actes de violència física i a transmetre i/o reproduir estereotips i prejudicis d'ètnia, raça, gènere o cultura. Per altra banda, el llenguatge groller

l'associen a contravalors com la discriminació, l'agressivitat, la vulgaritat; i el contraposen a un llenguatge fi, culte i empàtic.

Si pares si mares sembla que no tinguin una preocupació excessiva pels nivells de llenguatge groller a la televisió, podríem concloure que sí la tenen de forma més extensiva envers les actituds grolleres, ja que manifesten una preocupació major pel nivell de violència en la programació, així com per l'educació que poden rebre llurs fills a través de la petita pantalla. Alhora, aquestes actituds grolleres –més per les formes que pels continguts– també queden reflectides en l'anàlisi que hem fet dels programes visualitzats, en què s'ha recollit un nombre més alt d'interrupcions i dificultats en el diàleg que no pas de renecs, insults i paraulotes. D'aquí podríem concloure que el llenguatge groller és una preocupació reductiva envers la preocupació més global cap a formes i actituds grolleres, i que la ciutadania –en general– aposta per un benparlar (en formes i fons, per tant, ben-comunicar-se) davant d'un llenguatge groller. Tot i així, aquest benparlar requereix d'un aprenentatge d'habilitats dialògiques, tant d'hàbits en el respecte per l'altre, en l'empatia, en la comprensió i comunicació assertiva, com en la pràctica de caire formal. Davant el major nombre de queixes per motius de violència a la programació que no pas per l'ús de llenguatge groller –tal i com manifesten que farien ús del servei de defensa del CAC els nostres entrevistats–, i detectant un increment de preocupació per l'educació, entenem que aquesta porta implícita la voluntat d'afavorir un benparlar en fons i forma.

Estableixen ensems una relació amb el llenguatge *empàtic*, en tant que suposa haver desenvolupat una sensibilitat ètica vers l'altre i el respecte cap a la dignitat de la seva persona. Si bé el respecte és un valor universal, la seva concreció pràctica depèn del context social i/o cultural i del moment històric de referència. Avui tenim més sensibilitat cap a un determinat tipus de col·lectiu com per exemple immigrants, homosexuals i dones, tot i que en altres moments històrics altres han estat els col·lectius prioritaris.

La qüestió, doncs, no resta només reclosa a “paraulotes o paraules grolleres”, sinó que el llenguatge groller remet valors que podem associar a

determinades actituds i comportaments observables en contextos socials actuals.

Els pares i mares afirmen que els valors que es promouen des de la televisió són de diversos tipus: positius (la tolerància, la solidaritat), contravalors (la competitivitat, el consumisme, la cultura del poc esforç, discussió, frivolitat) i contradictoris i incoherents.

Hi ha autors que afirmen que l'exposició incontrolada a programes de televisió en què hi hagi un dispendi exagerat d'aquest tipus de paraules pot produir un efecte vicari important, sobretot en edats escolars.

3. El llenguatge groller televisiu com un indicador “mirall” de la realitat social

Tant professionals de la comunicació com teòrics manifesten sobre aquest punt que el llenguatge de la televisió és un llenguatge realista, en tant que reproduïx les formes i pautes de relació habituals a la societat.

Les persones diferencien entre els valors que –en general– consideren que es promouen des de la televisió i els que promouen els programes que miren els seus fills. És una distinció força important ja que destaquen que la televisió mostra tot tipus de valors. No saben com, però tenen clar que influeixen, fins i tot valors contradictoris com són els que reflecteix la societat.

Els professionals constaten que han de treballar de manera diferent quan dissenyen un programa per a una cadena d'àmbit català o bé per a la resta de l'Estat, perquè el tarannà i les relacions interpersonals de cada context són diverses, donat que reproduïxen la vida quotidiana.

El tipus de llenguatge que s'utilitza en una sèrie de ficció no està determinat a priori, sinó que depèn dels rols dels personatges.

4. Poca rellevància del llenguatge groller en els criteris l'elecció de programes

Els criteris pels quals més freqüentment pares i mares escullen un programa de televisió per als seus fills són l'adequació a la seva edat i que sigui instructiu i/o educatiu.

No es destaca el llenguatge groller com un criteri d'elecció dels programes. Ara bé, quan els preguntem si consideren que és important el tipus de llenguatge que s'utilitza en els programes que miren els seus fills, la resposta és afirmativa. Per tant, concloem que l'ús del llenguatge groller no és un criteri a priori per seleccionar un programa directament, tot i que considerem que sí ho és indirectament, ja que poden entendre que el criteri instructiu/educatiu comporta implícitament l'absència de llenguatge groller.

El llenguatge groller no és un factor que incideixi en el modelat de la forma de vida dels telespectadors, ja que no es percep una relació significativa entre els que afirmen que el llenguatge groller és un aspecte negatiu dels programes i els que indiquen que la televisió exerceix un modelat en les formes de vida dels telespectadors.

En relació als programes televisius en general, destaquen majoritàriament que presenten models de vida relacionats amb el que consideren aspectes negatius (violents, sexistes, velocitat d'imatge, no culturals); mentre que quan els hem preguntat sobre el que ells miren amb els seus fills n'han destacat majoritàriament els aspectes positius (culturals, dibuixos animats, entreteniment, bonics, humor, fan pensar).

5. La funció educativa de la televisió en qüestió

Tant els professionals de la comunicació com les famílies entrevistades creuen que a la televisió es fa servir el mateix llenguatge del carrer. D'aquí n'extraïem diverses conclusions:

Tant pares i mares com professionals de la comunicació consideren que la televisió no té una funció educativa.

Tot i així, pares i mares consideren que una de les funcions de la televisió – després de distreure, entretenir i informar– hauria de ser educar, i en aquest sentit, un mitjà per aprendre a expressar-se correctament; per contra, els professionals consideren que no, que reflecteix la realitat i planteja debats socials.

Molt freqüentment pares i mares s'impliquen en l'ús de la televisió que fan els seus fills. D'una banda, conversen amb ells sobre la programació televisiva i, d'altra banda, veuen junts certs programes: tant aquells que escullen els seus fills com també els que com a pares volen promoure.

Els professionals de la comunicació en general es consideren poc responsables de l'impacte que pot tenir el tipus de llenguatge dels programes televisius en els infants i joves. Afirmen que la vulgarització i/o empobriment del llenguatge a la societat no és una conseqüència immediata del llenguatge que s'emet des de la televisió.

Els professionals de la comunicació consideren que hi ha altres agents socials que han de vetllar per aquest aspecte, des de l'educació, com són la família i l'escola, tot i que apunten la necessitat d'una responsabilitat compartida. L'objectiu de la televisió no és fer pedagogia ni adoctrinar a la societat, sinó reflectir la realitat social i generar-ne debat.

6. Televisió de Catalunya com una cadena televisiva de qualitat

Tant pares i mares com professionals de la comunicació es decanten per TV3 com una cadena televisiva de qualitat, i aquesta és una de les raons prioritàries en l'elecció de cadena televisiva. No obstant això, no es detecten diferències en la distribució de l'ús del llenguatge groller entre els programes observats de la televisió catalana i els de la televisió no catalana.

Convé destacar que cap entrevistat trucaria al servei de defensa de l'audiència del CAC per l'ús de llenguatge groller a la televisió ni per l'ús de renecs. Per contra, sí que ho farien per continguts de caire agressiu o altres motius. Són més nombrosos els entrevistats que destaquen la violència com

a tret negatiu dels programes que no pas els que esmenten l'ús del llenguatge groller i, especialment, els que destaquen la violència gratuïta dels dibuixos animats, concretament en les sèries japoneses. Els que posen de relleu la violència com a aspecte negatiu dels programes televisius esmenten tant conductes violentes dels dibuixos animats com dels programes esportius.

Els professionals de la comunicació afirmen que un dels objectius de la televisió és tenir audiència; per tant, s'ha de fer una televisió propera i de qualitat.

Els pares i mares entrevistats consideren que la televisió catalana ha contribuït a la culturització de les persones, els ajuda a augmentar el vocabulari i a emprar-lo amb propietat.

VI. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ALSIUS, S. *Ètica i periodisme*. Barcelona: Pòrtic, 1998
- BANDURA, A. *Pensamiento y acción*. Barcelona: Martínez Roca, 1987
- BANDURA, A. *Teoría del aprendizaje social*. Madrid: Espasa Calpe, 1982
- BRYANT, J.; ZILLMANN, D. *Los efectos de los medios de comunicación. Investigaciones y Teorías*. Barcelona: LEA, 1996
- BUENO, G. *Telebasura y democracia*. Barcelona: Ediciones Grupo Zeta, 2002
- ECO, H. *Tratado de semiótica general*. Barcelona: Lumen, 1977
- ESTRADA, A. "La qualitat de la llengua de la televisió en català". A: *Quaderns del CAC*, núm. 18. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya, 2003
- FERNÁNDEZ DE DÍAZ, R. *El uso del español en los medios de comunicación*. Ponencia en el II Congreso Internacional de lengua española. Valladolid, 2001
- LORITE, N. "Una pedagogía activa del lenguaje televisivo para comunicadores del futuro". A: *Revista Científica de Comunicación y Educación*, núm. 17, pp. 138-143, 2001
- MARTÍNEZ, M.; HOYOS, G. (coords) *La formación en valores en sociedades democráticas*. Madrid: Octaedro OEI, 2006.
- MERINO, A. G. El rol de la interacción ficcional televisiva en la formación de identidades sociales. Universidad Nacional del Comahue. Argentina. IV Congreso Latinoamericano de Ciencias de la Comunicación. Brasil, 1998
- MORENO, H. "El humanismo de Alfonso Reyes, hoy". *Revista de Literatura Mexicana Contemporánea* 9[18] (Gener-Març 2003), pp. 14-24.
- PÉREZ VILLANUEVA, J. *Ramón Menéndez Pidal: su vida y su tiempo*; Madrid, Espasa-Calpe, 1991.
- PRATS, E.; BUXARRAIS, M. R.; TEY, A. *Ética de la información*. Barcelona: Ediuoc, 2004
- ROJAS, P. "La ética del Lenguaje: Habermas y Levinas". A: *Revista de Filosofía*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid. núm. 23, pp. 35-60, 2000
- ROCKEACH, M. *The nature of Human Values*. New York: Free Press, 1973
- SÁNCHEZ NORIEGA, J. L. *Crítica a la seducción mediática*. Barcelona: Tecnos, 1997

VII. ANNEXOS

Annex 1:

Sistema de categories utilitzat per a l'observació dels programes.

1.1. Definició de les categories³

RENEC o PARAULOTA

Paraula tinguda per grossera o indecent usada com a interjecció.

Cataloguem els renecs com a insults, descàrregues i falques, en funció de l'ús que se'n fa.

INSULT

Considerem insult aquella paraulota o renec utilitzat amb intencionalitat ofensiva.

DESCÀRREGA

Paraules emprades amb la intenció d'expressar la intensitat i l'estat d'ànim alterat de l'emissor, sense necessàriament anar a carregar contra res ni ningú, ni tampoc expressar un estat d'ànim negatiu.

“puc dir un renec en la intimitat com a descàrrega però no ho diré en públic, ni l'escric (...) els hi dic que dir un renec pot ser una descàrrega però cal fixar-se com es diu i on ho diuen i amb qui i com es diu perquè si l'altre ho rep com agressió, deixa de ser una descàrrega” (P 4)

FALCA I FRASE FETA

Definim falca com aquells mots (en aquest cas únicament paraulotes) que s'utilitzen per allargar la frase, a causa d'un vici d'elocució repetitiu, o bé per permetre a l'emissor pensar la continuació de la conversa.

D'altra banda, definim frases fetes com aquelles expressions, tipus modismes, que l'emissor pronuncia com a comodí. Una de les

³ Font adaptada d'Enciclopèdia Catalana.

característiques més definitòries de la frase feta és la seva contextualització en funció de la cultura, l'espai i l'activitat que es realitzi.

CRITS

Paraules pronunciades en veu molt alta, que tant poden tenir caràcter d'insult, descàrrega o frase feta i falca. Dificulten el diàleg perquè malgrat no hi s'interromp a l'altre ni se l'agredeix manifestament, l'interlocutor percep hostilitat en l'expressió de l'emissor. No afavoreix una bona actitud dialògica.

INTERRUPCIONS EN EL TORN DE PARAULA

Suspensió de l'execució d'una seqüència que queda substituïda automàticament i obligatòriament per una altra seqüència emesa per un altre interlocutor o per un so extern.

AGRESSIÓ PERSONAL

Atac contra l'equilibri, la dignitat o la integritat d'una persona. Acció il·legítima no justificada legalment contra els drets d'una persona i, en especial, contra la seva integritat física. Intenció d'arribar a una obertura d'hostilitats i als fets que revelen aquesta intenció.

1.2 Taula de registre observacional

			Verbal		No Verbal	
			Descripció	Quantitat	Descripció	Quantitat
Forma	Renecs	Insult				
		Descàrrega				
		Falques, frases fetes				
	Dificulten el diàleg	Crits				
		Interrupcions, torn de paraula				
		Agressions personals				
Continguts de manca de respecte	En referència a malalties, accidents					
	En referència a excrements, vòmits, mocs, etc.					
	En referència a opcions sexuals, o qüestions de gènere					
	En referència a zones del cos o sexualitat					
	En referència a opcions religioses					
	En referència a opcions ideològiques o polítiques					
	En referència a determinades cultures, ètnies o races					
	Violència gratuïta					
	En referència a la mort					

1.3. Llistat de categories

Perfil de l'entrevistat / da

Filiació

Mare

Pare

Quantitat de fills / filles

0

1

2

3

4

5

+ 5

Edat dels fills / filles

6-8

8-10

10-12

12-14

14-16

16-18

Més de 18

Situació laboral dels pares / mares

Pare

Mare

Treball que realitzen

Pare

Mare

Administratiu

Advocat

Comercial

Professor/a Universitat

Professor Eso/Batxillerat, psicopedagog/a escolar

Arquitecte/a

Tècnic de so, electricitat

Direcció d'empreses

Informàtic/a

Artista

Psicòleg/loga

Altres

Idioma dominant

Català

Castellà

Ambdues

Altres

Formació dels pares / mares

Entrevistat/da

Cònjuge

Bup

Bup

Eso

Eso

FP

FP

Llicenciatura

Llicenciatura

Diplomatura

Diplomatura

Doctorat

Doctorat

ÚS I HÀBITS DE LA TELEVISIÓ A LA LLAR

Equipament a la llar

Quantitat de televisors

0

1

2

+2

Ubicació del televisor

Sala d'estar

Menjador

Cuina

Habitació pares

Habitació nens

Estudi

Sala de jocs

Altres

Accés a televisió de pagament

Sí

No

Hàbits culturals

Escolta ràdio

Sí

al cotxe

a casa
no especifica

No

Depèn

Ràdios que escolta

La Ser

Catalunya Ràdio

Rac 1

Onda cero

Ràdio Estel

Rac 105

Música

Variada

Altres

Horaris

Al matí

Abans de sortir de casa

Durant el trajecte cap a la feina

No especifica

A la feina

A la tarda

A la nit

Lectura de diaris

Sí

No

Algunes vegades

Diaris que llegeix

El País

La Vanguardia

El Periódico

El Mundo

ABC

Distribució gratuïta

Avui

Mundo deportivo

Diario Sabadell

Altres

Freqüència lectura diaris

Cada dia

Els caps de setmana

Alguns dies de la setmana

Quan pot

Freqüència d'assistència al cinema, al teatre i a concerts de l'entrevistat/da

Molt sovint

Sovint

Poques vegades

No hi van mai

Assistència al cinema, teatre, i concerts amb els fills/es

Molt sovint

Sovint

Poques vegades

No hi van mai

Els fills veuen més televisió o bé pel·lícules gravades

Televisió

Pel·lícules gravades

Els dos tipus

No ho sé

Lectura de revistes dels fills/es

Sí

Subscripció a revistes infantils

No

No hi ha informació

Lectura de llibres

Molt

Ni molt ni poc

Poc

Gens

Tipus de lectura que els pares/mares compren als seus fills/es

Aventures

Contes i llegendes clàssics

Humor

Jocs

Cançons

Ficció i imaginació

Instructius i educatius

Novel·la històrica

Altres

Tipus de lectura de l'entrevistat / da

Llibres d'autoajuda

Novel·les

Poesia

Assaigs

Llibres d'estudi

Bestsellers

Altres

No llegeix res ara

Visió de documentals

Molt

A vegades

Poques vegades

Mai

Hàbits de consum i preferències de la televisió

Lloc on es veu la televisió

Sala

Menjador

Habitació dels pares

Habitació dels fills

Cuina

Freqüència amb què veuen la televisió els fills / es

Cada dia

En alguna franja horària en particular

Només algun programa en particular

Quan els infants volen

Alguns dies

Només els caps de setmana

En alguna franja horària en particular

Només algun programa en particular

Quan els infants volen

Només entre setmana

En alguna franja horària en particular

Només algun programa en particular

Quan els infants volen

Programes preferits

Club Super3

Dibuixos

Culturals

Els Simpson

Pel·lícules gravades

Manga

Concursos

Tipus pasapalabra

Identity

Tipus Fama

Reality

Operación Triunfo

Esports

Humor

Sèries

Informatius

Pel·lícules gravades

Altres

Formes d'escollir la programació

No n'hi ha

Infants

Pares

No violents

No grollers

Horari

Edat

No sexistes

Sense informació

Consens

Avis

Manca informació

Limitació horària

Sí

No

Depèn

Limitació de programes

Sí

Programes

Tots els que inclouen violència

Shin Chan

Els Simpson

Pressing Catch

Dibuixos japonesos

Culebrons

Sèries

El cor de la ciutat

Ventdelplà

Gran hermano

No

Depèn

Criteris per escollir programes

Edat recomanada o adequació a la seva edat

Instructiu/Educatiu

Entretingut

No violents

No grollers

Pel·lícules que han agradat

Per franja horària

Per dies

Promoció programes televisius

No

Sí

Veient-los amb ells

Posant-los-hi

Explicant-los-hi

Moments en què encenen la televisió

Esmorzar

Dinar

Berenar

Sopar

Després de sopar

Ells l'encenen

Quan no tenen obligacions

Preferència cadena televisiva

No

Sí

TV3

La 1

La 2

Antena 3

Telecinco

Cuatro

Canal 33

Locals

Francesca

Manca Informació

Raons:

Llengua

Qualitat

Costum

Destinatari

Estètica

Proximitat

Manca informació

Aspectes positius del que miren els fills/es per televisió

Bonic

Paradoxes

Culturals

Entreteniment

Humor

Desenvolupament personal

Dibuixos animats

Sense informació

Aspectes negatius

Violents

Sexistes

Llenguatge groller

No cultural

Rapidesa

Homogeneïtzació

Models no compartits

Manca informació

Ús social de la televisió

Tipus de programes que mira amb els seus fills/es

Club Super3

Dibuixos

Culturals

Els Simpson

Pel·lícules gravades

Manga

Concursos

Tipus pasapalabra

Identity

Tipus Fama

Reality

Operación Triunfo

Esports

Humor

Sèries

Informatius

Pel·lícules gravades

Coneixement dels programes que comenta amb els seus companys

No

Sí

Els veu amb ells

Sí

No

Tenen dubtes

Converses sobre els programes televisius

Molt freqüentment

Molt poques vegades

Mai

Àpats davant del televisor

Mai

Algun dia a la setmana

Tot esmorzant

Tot berenant

Tot sopant

A casa dels avis

A l'hora de les postres

CULTURA I TELEVISIÓ

Valors i televisió, modelatge de la televisió

Funcions de la televisió

Entretener

Informar

Educar

Distreure

Homogeneïtzar

No ho sap

Manca informació

Models de vida que crea la televisió

Reproducció

Promoció

Creació

Normalització

Depèn

Manca informació

Tipus de models de vida que crea la televisió

Valors positius

Valors negatius

Agressius

Sexistes

Relativistes

Competitivitat

Perfeccionisme

Irrespetuosos

Urbans

Manca informació

Imitació de personatges televisius

No

Sí

Com és el llenguatge?

Correcte

Normal

No és correcte

Manca informació

Valors que promou la televisió

No en promou

Hi ha de tot

Promou

Valors contradictoris

Contravalors

Valors positius

Manca informació

Relació valors i llenguatge

No

Sí

Depèn

Manca informació

La televisió i la percepció del llenguatge**Correcció de renecs**

No

Sí

Manca informació

Correccions de llenguatge groller

No

Sí

Manca informació

Converses sobre el llenguatge en general

No

Sí

Manca informació

Coneixement del CAC

No

Sí

Manca informació

Coneixement del servei de defensa de l'audiència del CAC

No

Sí

No trucaria

Prefereixo apagar o canviar

No crec que serveixi de res

Manca informació

Trucaria

Agressivitat
Sexe
Renecs
Llenguatge groller
Discriminació
No ajustada a l'edat
Discriminació per gènere
Contingut
Manca informació

Manca informació

Indicadors de rellevància del llenguatge

Amb quina frase vostè s'identifica més? Seleccioni una de les següents frases

Mai no m'he plantejat la importància del llenguatge
Considero que és tan important el que es diu com el que es fa
Considero fonamental el bon ús del llenguatge en la comunicació
Altres

Paper de la televisió respecte al llenguatge

La televisió enriqueix el llenguatge
La televisió utilitza el llenguatge que se sent al carrer
La televisió promou un mal ús del llenguatge
Altres

La televisió com a mitjà per aprendre a expressar-se correctament

Depèn del programa i de la cadena televisiva
Sí

No, però ho hauria de ser

Ús del llenguatge als programes que mira l'entrevistat / da

En general

Bon ús
Normal
Mal ús
No m'hi fixo
Depèn del tipus de programa

Entreteniment

Bon ús
Normal
Mal ús
Depèn del programa

No m'hi fixo

Sèries TV3

Bon ús

Normal

Mal ús

Depèn del programa

No m'hi fixo

Documentals

Bon ús

Normal

Mal ús

Depèn del programa

No m'hi fixo

Informatius

Bon ús

Normal

Mal ús

No m'hi fixo

Debats i entrevistes

Bon ús

Normal

Mal ús

No m'hi fixo

Concursos de paraules

Bon ús

Normal

Mal ús

No m'hi fixo

Tipus de programes que utilitzen un vocabulari similar al de l'entrevistat/da

Debats/entrevistes

Informatius

Telenovel·les

Sèries

Concursos de paraules

Documentals

Culturals

Indicadors de definició del llenguatge groller

Dimensions del llenguatge groller

FRASES

Aquelles frases que contenen paraulotes.

Aquelles frases que són de mal gust.

Aquelles frases, gestos i/o actituds que fereixen la meva sensibilitat.

Aquelles frases, gestos i/o actituds que poden ferir l'altre personatge

Aquelles frases que empobreixen el vocabulari.

Aquelles frases, gestos i/o actituds que remet en forma positiva a actes de violència física.

Aquelles frases, gestos i/o actituds que evocuen en forma positiva la reproducció d'estereotips i/o prejudicis d'ètnia, raça, gènere o cultura.

Aquelles frases, gestos i actituds que evocuen en forma positiva accions que són condemnades per la llei.

Contrari al llenguatge groller

Correcte

Respectuós

Fi

Culte

Empàtic

Normal

No hi ha informació

Valors associats al llenguatge groller

Deixadesa

Manca de respecte

Agressivitat

Vulgaritat

Manca d'empatia

Incomoditat

Falsedat

Discriminació

No hi ha informació

Indicadors de rellevància del llenguatge groller

Llenguatge groller que l'entrevistat/da utilitza

Excessiu

Adequat

Limitat

Nul

Llenguatge groller que hi ha en els programes que l'entrevistat/da mira

Superior

Igual

Menor

que a la vida quotidiana

Llenguatge groller que hi ha als programes que els infants miren

Superior

Igual

Menor

que a la vida quotidiana

Llenguatge groller que hi ha a la televisió

Superior

Igual

Menor

que a la vida quotidiana

Nivell de nocivitat en l'ús del llenguatge groller a la TV

Molt nociu

Nociu

Poc nociu

No és nociu

Rellevància del llenguatge groller en l'elecció dels programes

Sí és molt important

És important

No és molt important

No ho tinc en compte

Altres

Annex 2:

Sistema de categories utilitzat per a l'anàlisi de les entrevistes dels pares i mares

2.1. Dimensions, variables i categories de l'estudi SPSS

Perfil de l'entrevistat

Filiació:

Mare

Pare

Quantitat de fills / filles

0

1

2

3

4

5

+ 5

Edat dels fills / filles

6-8

8-10

10-12

12-14

14-16

16-18

Més de 18

Situació laboral dels pares

Pare

Mare

Treball que realitzen

Pare

Mare

Administratiu

Advocat

Comercial

Professor/a Universitat

Professor Eso/Batxillerat, psicopedagog/a escolar

Arquitecte/a

Tècnic de so, electricitat,
Direcció d'empreses
Informàtic/a
Artista
Psicòleg/loga
Altres

Idioma dominant

Català
Castellà

Ambdues

Altres

Formació dels pares

Entrevistat/da

Cònjuge

Bup

Bup

Eso

Eso

FP

FP

Llicenciatura

Llicenciatura

Diplomatura

Diplomatura

Doctorat

Doctorat

ÚS I HÀBITS DE LA TELEVISIÓ A LA LLAR

Equipament a la llar

Quantitat de televisors

0

1

2

+2

Ubicació del televisor

Sala d'estar

Menjador

Cuina

Habitació pares

Habitació nens

Estudi

Sala de jocs

Altres

Accés a televisió de pagament

Sí

No

Hàbits culturals

Escolta ràdio

Sí

al cotxe

a casa

no especifica

No

Depèn

Ràdios que escolta

La Ser

Catalunya Ràdio

Rac 1

Onda cero

Ràdio Estel

Rac 105

Música

Variada

Altres

Horaris

Al matí

Abans de sortir de casa

Durant el trajecte cap a la feina

No especifica

A la feina

A la tarda

A la nit

Lectura de diaris

Sí

No

Algunes vegades

Diaris que llegeix

El País

La Vanguardia

El Periódico

El Mundo

ABC

Distribució gratuïta

Avui

Mundo deportivo

Diario Sabadell

Altres

Freqüència lectura diaris

Cada dia

Els caps de setmana

Alguns dies de la setmana

Quan pot

Freqüència d'assistència al cinema, al teatre i a concerts de l'entrevistat/da

Molt sovint

Sovint

Poques vegades

No hi van mai

Assistència al cinema, teatre, i concerts amb els fills/es

Molt sovint

Sovint

Poques vegades

No hi van mai

Els fills/es veuen més televisió o bé pel·lícules gravades

Televisió

Pel·lícules gravades

Els dos tipus

No ho sé

Lectura de revistes dels fills/es

Sí

Subscripció a revistes infantils

No

No hi ha informació

Lectura de llibres

Molt

Ni molt ni poc

Poc

Gens

Tipus de lectura que els pares compren als seus fills/es

Aventures

Contes i llegendes clàssics

Humor

Jocs

Cançons

Ficció i imaginació

Instructius i educatius

Novel·la històrica

Altres

Tipus de lectura de l'entrevistat / da

Llibres d'autoajuda

Novel·les

Poesia

Assaigs

Llibres d'estudi

Bestsellers

Altres

No llegeix res ara

Visió de documentals

Molt

A vegades

Poques vegades

Mai

HÀBITS DE CONSUM I PREFERÈNCIES DE LA TELEVISIÓ

Lloc on es veu la televisió

Sala

Menjador

Habitació dels pares

Habitació dels fills

Cuina

Freqüència amb què veuen la televisió els fills / es

Cada dia

En alguna franja horària en particular

Només algun programa en particular

Quan els infants volen

Alguns dies

Només els caps de setmana

En alguna franja horària en particular

Només algun programa en particular

Quan els infants volen
Només entre setmana
En alguna franja horària en particular
Només algun programa en particular
Quan els infants volen

Programes preferits

Club Super3
Dibuixos
Culturals
Els Simpson
Pel·lícules gravades.
Manga
Concursos
Tipus pasapalabra
Identity
Tipus Fama
Reality
Operación Triunfo

Esports
Humor
Sèries
Informatius
Pel·lícules gravades
Altres

Limitació horària

Sí
No
Depèn

Limitació de programes

Sí
Programes
Tots els que inclouen violència
Shin Chan
Els Simpson
Pressing Catch
Dibuixos japonesos
Culebrons
Sèries

El cor de la ciutat
Ventdelplà
Gran hermano

No

Depèn

Criteris per escollir programes

Edat recomanada o adequació a la seva edat

Instructiu/Educatiu

Entretingut

No violents

No grollers

Pel·lícules que han agradat

Per franja horària

Per dies

Promoció programes televisius

No

Sí

Veient-los amb ells

Posant-los-hi

Explicant-los-hi

Moments en què encenen la televisió

Esmorzar

Dinar

Berenar

Sopar

Després de sopar

Els l'encenen

Quan no tenen obligacions

Ús social de la televisió

Tipus de programes que mira amb els seus fills/es

Club Super3

Dibuixos

Culturals

Els Simpson

Pel·lícules gravades

Manga

Concursos

Tipus pasapalabra

Identity
Tipus Fama
Reality
Operación Triunfo

Esports

Humor

Sèries

Informatius

Pel·lícules gravades

Coneixement dels programes que comenta amb els seus companys

No

Sí

Els veu amb ells

Sí

No

Tenen dubtes

Converses sobre els programes televisius

Molt freqüentment

Molt poques vegades

Mai

Àpats davant del televisor

Mai

Algun dia a la setmana

Tot esmorzant

Tot berenant

Tot sopant

A casa dels avis

A l'hora de les postres

CULTURA I TELEVISIÓ

Televisió i percepció del llenguatge

Indicadors de rellevància del llenguatge

Amb quina frase vostè s'identifica més? Seleccioni una de les següents frases

Mai no m'he plantejat la importància del llenguatge

Considero que és tan important el que es diu com el que es fa

Considero fonamental el bon ús del llenguatge en la comunicació

Altres

Paper de la televisió respecte al llenguatge

La televisió enriqueix el llenguatge

La televisió utilitza el llenguatge que se sent al carrer

La televisió promou un mal ús del llenguatge

Altres

La televisió com a mitjà per aprendre a expressar-se correctament

Depèn del programa i de la cadena televisiva

Sí

No, però ho hauria de ser

Ús del llenguatge als programes que mira l'entrevistat/da

En general

Bon ús

Normal

Mal ús

No m'hi fixo

Depèn del tipus de programa

Entreteniment

Bon ús

Normal

Mal ús

Depèn del programa

No m'hi fixo

Sèries TV3

Bon ús

Normal

Mal ús

Depèn del programa

No m'hi fixo

Documentals

Bon ús

Normal

Mal ús

Depèn del programa

No m'hi fixo

Informatius

Bon ús

Normal

Mal ús

No m'hi fixo

Debats i entrevistes

Bon ús

Normal

Mal ús

No m'hi fixo

Concursos de paraules

Bon ús

Normal

Mal ús

No m'hi fixo

Tipus de programes que utilitzen un vocabulari similar al de l'entrevistat/da

Debats/entrevistes

Informatius

Telenovel·les

Sèries

Concursos de paraules

Documentals

Culturals

Indicadors de definició del llenguatge groller

Dimensions del llenguatge groller:

FRASES

Aquelles frases que contenen paraulotes.

Aquelles frases que són de mal gust.

Aquelles frases, gestos i/o actituds que fereixen la meva sensibilitat.

Aquelles frases, gestos i/o actituds que poden ferir l'altre personatge

Aquelles frases que empobreixen el vocabulari.

Aquelles frases, gestos i/o actituds que remet en forma positiva a actes de violència física.

Aquelles frases, gestos i/o actituds que evoquen en forma positiva la reproducció d'estereotips i/o prejudicis d'ètnia, raça, gènere o cultura.

Aquelles frases, gestos i actituds que evoquen en forma positiva accions que són condemnades per la llei.

Indicadors de rellevància del llenguatge groller

Llenguatge groller que l'entrevistat/da utilitza

Excessiu

Adequat

Limitat

Nul

Llenguatge groller que hi ha en els programes que l'entrevistat/da mira

Superior

Igual

Menor

que a la vida quotidiana

Llenguatge groller que hi ha als programes que els infants miren

Superior

Igual

Menor

que a la vida quotidiana

Llenguatge groller que hi ha a la televisió

Superior

Igual

Menor

que a la vida quotidiana

Nivell de nocivitat en l'ús del llenguatge groller a la TV

Molt nociu

Nociu

Poc nociu

No és nociu

Rellevància del llenguatge groller en l'elecció dels programes

Sí és molt important

És important

No és molt important

No ho tinc en compte

Altres

2.2. Conceptes a treballar en Atlas-Ti

L'Atlas-Ti ubica les categories en ordre alfabètic i en fa explícita la rellevància i importància, amb el nombre de cites que han estat codificades en cadascuna i la quantitat d'altres categories connectades en l'estructura

que es va creant. Això expressa el seu grau de densitat teòrica i es reflexa gràficament en el mapa.

En el nostre estudi les categories han estat creades deductivament i deriven d'informació textual, és a dir, de la transcripció fidel dels discursos. En aquest sentit, el programa ofereix també la possibilitat de treballar amb documents primaris com fotografies, dades gràfiques, sonores i audiovisuals.

Formes d'escollir la programació

No n'hi ha

Infants

Pares

No violents

No grollers

Horari

Edat

No sexistes

Sense informació

Consens

Avis

Manca informació

Preferència cadena televisiva

No

Sí

TV3

La 1

La 2

Antena 3

Telecinco

Cuatro

Canal 33

Locals

Francesa

Manca Informació

Raons:

Llengua

Qualitat
Costum
Destinatariis
Estètica
Proximitat
Manca informació

PROGRAMES DE TELEVISIÓ

Aspectes positius

Bonic
Paradoxes
Culturals
Entreteniment
Humor
Desenvolupament personal
Dibuixos animats
Sense informació

Aspectes negatius

Violents
Sexistes
Llenguatge groller
No cultural
Rapidesa
Homogeneïtzació
Models no compartits
Manca informació

CULTURA I TELEVISIÓ

Valors i televisió, modelatge de la televisió

Funcions de la televisió

Entretenir
Informar
Educar
Distreure
Homogeneïtzar
No ho sap
Manca informació

Models de vida que crea la televisió

Reproducció

Promoció

Creació

Normalització

Depèn

Manca informació

Tipus de models de vida que crea la televisió

Tipologia de models

Valors positius

Valors negatius

Agressius

Sexistes

Relativistes

Competitivitat

Perfeccionisme

Irrespetuosos

Urbans

Manca informació

Imitació de personatges televisius

No Sí

Com és el llenguatge?

Correcte

Normal

No és correcte

Manca informació

Valors que promou la televisió

No en promou

Hi ha de tot

Promou

Valors contradictoris

Contravalors

Valors positius

Manca informació

Relació valors i llenguatge

No

Sí

Depèn

Manca informació

La televisió i la percepció del llenguatge

Correcció de renecs

No

Sí

Manca informació

Correccions de llenguatge groller

No

Sí

Manca informació

Converses sobre el llenguatge en general

No

Sí

Manca informació

Coneixement del CAC

No

Sí

Manca informació

Coneixement del servei de defensa de l'audiència del CAC

No

Sí

No trucaria

Prefereixo apagar o canviar

No crec que serveixi de res

Manca informació

Trucaria

Agressivitat

Sexe

Renecs

Llenguatge groller

Discriminació

No ajustada a l'edat

Discriminació per gènere

Contingut

Manca informació

Manca informació

Contrari a llenguatge groller

Correcte

Respectuós

Fi

Culte

Empàtic

Normal

Manca informació

Valors associats al llenguatge groller

Deixadesa

Manca de respecte

Agressivitat

Vulgaritat

Manca d'empatia

Incomoditat

Falsedat

Discriminació

Manca informació

INDEX GRÀFICS

N. 1. Limitació horària	38
N. 2. Criteris d'elecció de programes	39
N. 3. Tipus de programes que mira amb els seus fills	40
N. 4. Coneixement de programes que comenta amb els seus companys	40
N. 5. Conversa sobre programes televisius	41
N. 6. Paper de la televisió respecte al llenguatge	42
N. 7. La televisió com a mitjà per aprendre a expressar-se correctament	43
N. 8. Llenguatge groller que utilitza l'entrevistat/da	46
N. 9. Llenguatge groller dels programes de televisió en relació al seu ús en la vida quotidiana	47
N. 10. Rellevància del llenguatge groller en l'elecció dels programes	47
N. 11. Graella d'observació	70
N. 12. Utilització del llenguatge groller	71
N. 13. Format dels programes: sèries i dimensions del llenguatge groller	73
N. 14. Format dels programes: magazines i dimensions del llenguatge groller	74
N. 15. Taula de freqüències: percentatge d'ús del llenguatge groller en els programes de televisió catalana	76
N. 16. Taula de freqüències: percentatge d'ús del llenguatge groller en els programes de televisió no catalana	77